

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Studium učitelství pro mateřské školy

**Představy o povolání učitelek v mateřských školách a současná
realita**

Autorka: **Simona Krausová**

Vedoucí práce: **prof. Dr. Gabriel Švejda, CSc.**

Bakalářská práce

České Budějovice 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.

V Táboře dne 28. března 2010

Simona Krausová

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala panu prof. Dr. Gabrielu Švejdovi, CSc. za odborné vedení mé bakalářské práce, za čas a pozornost, kterou této práci věnoval, a za všechny cenné rady a připomínky, které mi v průběhu psaní poskytl.

Obsah

Úvod.....	5
1. Vymezení pojmů	7
1. 1 Obecná pedagogika	7
2. Role genderu při výběru povolání učitelky v mateřské škole	8
2. 1 Genderová socializace.....	8
2. 1. 1 Gendrová socializace, hračky a literatura	9
2. 2 Gender a výběr povolání	9
3. Obsah pracovní náplně učitelky MŠ, představy a realita	10
2. 1 Pracovní povinnosti učitelky v mateřské škole.....	11
2. 2 Profesní dovednosti učitelky v mateřské škole	12
2. 3 Kontakt s dětmi a vzájemný respekt	13
2. 3. 1 Metoda efektivní komunikace.....	13
2. 4 Hlavní úkoly učitelky	14
2. 4. 1 Role volné hry	14
2. 4. 2 Příprava na ZŠ.....	15
2. 4. 3 Předškolní zařízení jako místo pro navazování mezilidských vztahů.....	16
2. 4. 4 Výchova dětí a role předškolních zařízení	16
2. 4. 5 Shrnutí hlavních úkolů	16
3. Osobnost pedagoga	17
3. 1 Typologie osobností pedagogů	18
4. Vztahy na pracovišti.....	19
5. Hierarchie lidských potřeb	20
6. Stres a jeho důsledky.....	22
6. 1 Jak zvládat stres	24
6. 2 Syndrom vyhoření (burnt-out)	25
7. Vzdělání učitelek v mateřské škole.....	26
8. Platy učitelek v MŠ	27
9. Počet dětí ve třídách MŠ	29
Shrnutí teoretické části	31
Praktická část	33
10. Formulace hypotéz.....	33
10. 1 Výzkumná strategie a techniky sběru dat.....	33

10. 2 Výběr vzorku; prostředí výzkumu	34
10. 3 Hodnocení kvality výzkumu	35
11. Vyhodnocení dotazníku pro studentky prvního ročníku.....	36
12. Vyhodnocení dotazníku pro studentky 3. ročníku	43
13. Vyhodnocení dotazníku pro paní učitelky	51
Závěr	58
Seznam literatury	62
Internetové odkazy	64
Seznam příloh	64
Příloha č. 1	65
Příloha č. 2	68
Příloha č. 3	72
Příloha č. 4	75

Úvod

Při studiu oboru učitelství pro mateřské školy jsem se dozvěděla velké množství informací o vývoji dítěte, o práci a komunikaci s dětmi, o jejich individualitě a o tom jak s dětmi pracovat, ale nikdy se příliš nemluvalo o osobě paní učitelky¹. V průběhu studia jsem přišla na to, že mé představy o povolání učitelek v mateřské škole, se ne vždy shodují s tím, jak to v běžné mateřské škole chodí. Příkladem může být individuální přístup k dětem, který je velmi prospěšný jako východisko pro práci s dětmi, ale velmi náročný a v českých podmínkách obtížně realizovatelný z hlediska pozice učitelek. Proto jsem se rozhodla, že se pokusím porovnat představu studentek o povolání učitelky v mateřské škole² s tím, jak své povolání chápou samotné paní učitelky.

Cílem této práce je naučit se používat v praxi základní postupy dotazníkové metody a porovnat představy budoucích učitelek MŠ s realitou učitelek v MŠ. Mé rozhodnutí bylo motivováno několika faktory. Hlavním a asi nejdůležitějším byla zvědavost, snaha dozvědět se, zda paní učitelky, i po mnoha letech praxe, dovedou svou práci dělat poctivě a svědomitě, zda je práce stále baví a zda by si toto povolání, kdyby měly možnost, vybraly znovu.

Výsledkem mého zájmu je tato práce, která by měla přinést studentkám a budoucím paním učitelkám informace o profesi učitelek v MŠ. Cílem této práce je ukázat, že učitelství v MŠ je krásné, ale velmi náročné povolání, jehož důležitost je ve společnosti i nadále podceňovaná.

„Být učitelem znamená poznat, rozumět a umět - poznávat a rozumět světu, vzdělávacímu prostředí, žákům a studentům i sobě samému na pedagogickém poli. Umět s citem reagovat na školní situace, navrhovat a realizovat optimální vzdělávací strategie, vespolně jednat ve skupině kolegů.“ (Vališová, Kasíková, 2007:11)

¹ Chtěla bych se omluvit všem učitelům (mužům), kteří působí v mateřských školách, ale v této práci mluvím pouze o paní učitelkách, a to z toho důvodu, že za celé své studium jsem se s žádným učitelem v mateřské škole nesetkala.

² Ve své bakalářské práci pro označení „mateřské školy“ v některých případech používám zkratku MŠ.

V teoretické části se zaměřím na práci paní učitelek, na obsah a rozsah jejich pracovní náplně. Budu se zabývat otázkou mezilidských vztahů, především vztahů mezi pracovníky v MŠ. Pokud jsou naše vztahy v zaměstnání příznivé, naplňujeme jednu ze svých základních lidských potřeb, proto krátce představím pyramidu lidských potřeb podle Maslowa. Učitelská profese patří k nejčastějším profesím, kdy dochází k psychickému vyhoření, záleží na osobnosti pedagoga, a proto se zaměřím i na to, co způsobuje syndrom vyhoření a jak předejít stresům, které vedou k jeho vzniku. Také se pokusím přiblížit, proč jsou to právě ženy, které si vybírají učitelskou profesi, a budu se zabývat genderovou problematikou. Zmíním se také o dvou největších problémech celého předškolního zařízení a to velkých počtech dětí na jednu třídu a nízkých platech učitelek.

Na základě teoretické části jsem sestavila tři dotazníky, které mají potvrdit nebo vyvrátit stanovené hypotézy a porovnat představy studentek prvního a třetího ročníku oboru Předškolní pedagogika na Jihočeské univerzitě s realitou paní učitelek. Na základě stanovených hypotéz jsem vytvořila dotazníky, které mi měly pomoci tyto hypotézy vyvrátit nebo potvrdit.

Formulace hypotéz

- 1) Dívky, které nastupují ke studiu oboru Učitelství pro MŠ, přichází ze středních pedagogických škol.
- 2) Většina dívek, které nastupují na tento obor má alespoň jednoho z rodičů pedagoga.
- 3) Oslovené dívky nám řeknou, že k povolání v MŠ je důležitý vysokoškolský titul s pedagogickým zaměřením.
- 4) Při srovnání povolání učitelky v MŠ a povolání lékaře většina oslovených řekne, že povolání lékaře je důležitější.
- 5) Nastupující studentky nemají reálnou představu o průměrném platu učitelek v MŠ.

Teoretická část

1. Vymezení pojmů

V této části práce bych nejprve chtěla definovat základní pojmy, se kterými pracuji. Jedná se zejména o termíny *obecná pedagogika*, *předškolní pedagogika*, *předškolní výchova*, *role paní učitelky v MŠ* a další. Tyto pojmy vymezuji pro lepší pochopení důležitosti pedagogiky a zejména předškolního vzdělávání. Každá paní učitelka by měla znát obsah své práce a náležitosti související s ní.

1.1 Obecná pedagogika

Nejprve bych ráda vymezila pojem *obecná pedagogika*. Tento termín je klíčový pro definování specifitějších pojmů, jako je např. *předškolní pedagogika*.

„Obecná pedagogika je základní pedagogickou disciplínou, která usiluje o systematizaci a interpretaci základních pedagogických jevů a zákonitostí a o vyvození obecně platných pedagogických norem. Abstrahuje od věku vychovávaného jedince, od instituce, ve které se výchova koná, a od oboru, ve kterém se jedinec vyvíjí. Přináší tak závěry pro všechny dílčí pedagogické disciplíny a má tedy úlohu integrační a kooperační.“ (Průcha, 2000:28)

Další definice charakterizuje pedagogiku jako vědu a výzkum *„zabývající se vzděláním a výchovou v nejrůznějších sférách života společnosti“*, (Průcha et al, 1995:151). Z hlediska této práce je však nejdůležitější vymezení předškolní pedagogiky. Ta je definována jako *„vědní obor, který se zabývá teorií a praxí výchovy a vývoje dětí v předškolním věku v rodině a zvl. v zařízeních předškolní výchovy.“* (Průcha, Walterová, Mareš, 1995:175) či jako *„výchova zabezpečující uspokojování rozumových a sociálních schopností a dovedností dítěte, které probíhá ve spolupráci rodiny a předškolního zařízení (mateřská škola a speciální mateřská škola).“* (Průcha et al, 1995:175)

Pro správné pochopení obou definic předškolní pedagogiky je zásadní správně porozumět termínům výchova a vzdělávání. Výchovu můžeme charakterizovat jako *„proces záměrného soustavného a organizovaného působení na jednotlivce, formování jeho duševního a do určité míry tělesného vývoje. Výchova se děje v rodině, ve škole,*

v rámci zájmové činnosti apod. působením vycházející osoby. Každá výchovná činnost je zaměřena k určitému cíli, kterému jsou podřízeny prostředky, a je charakterizován specifickým obsahem.“ (Diderot, 1999) Výchova tedy spočívá v uspokojení základních lidských potřeb dítěte. Jejím základem je vést dítě k úctě k druhým a vychovat z něj všestranně rozvinutou osobnost, která by obstála ve společnosti a byla pro společnost přínosem. Tím se liší od vzdělávání, což je „proces a výsledek osvojování systematizovaných poznatků, vědomostí a návyků, spojen zejména na školách s výchovou se zřetelem k charakteru dané kultury. Probíhá ve všech etapách vývoje člověka nejintenzivněji v období dětství a dospívání.“ (Diderot, 1999)

2. Role genderu při výběru povolání učitelky v mateřské škole

Každý si od narození nese několik rolí, které můžeme dělit podle délky trvání. Když se narodíme, je naše role založená na našem pohlaví (jsme muž či žena), dále v průběhu života získáváme další role, např. roli žáka nebo později roli učitele. Poslední kategorii rolí tvoří role dočasné, které se mění v průběhu života. Pro roli učitele je předepsána „stejná spravedlnost pro všechny“. (Gillernová et al, 1990)

V této části práce bych chtěla vysvětlit pojem gender a jeho pomocí ukázat, proč jsou to právě ženy, které si vybírají pomáhající nebo pečovatelská povolání. Co to tedy je gender? Gender je společenská kategorie, která je konstruovaná na základě pohlavní jedince (mužské, ženské). Gender identita je „mužská resp. ženská identita jedince, jeho vnitřní pocit mužství nebo ženství. Zásadní roli při jeho vytváření hrají dospělí, zejména rodiče a sourozenci, ale i učitelé, dnes i hrdinové. Utváří se v průběhu socializace, asi od 2-3 let, kdy si děti uvědomují svou příslušnost ke svému pohlaví.“ (Průcha et al, 1995: 72)

2. 1 Genderová socializace

Už od narození jsou nám na základě našeho pohlaví přiřazovány určité vlastnosti a je jinak zacházeno s chlapci a jinak s děvčátky. Již v porodnici poznáme, kdo z miminek je holčička a kdo chlapeček, a to podle barev, do kterých jsou děti oblečeny. Toto posilování a upevňování naší identity probíhá prostřednictvím socializace, kdy si lidé předá-

vají společenské hodnoty a normy, a to i ty, které se týkají genderu. Socializace je celoživotní proces, kdy vědomě posilujeme genderová očekávání odměnami či tresty. (Renzetti, Curran, 2003) Děti „jsou odměňovány za chování odpovídající jejich genderu a trestány za chování, které je s ním v rozporu.“ (Renzetti, Curran, 2003: 99) Dívky jsou chváleny za hru s panenkami, zatímco chlapci za hru s autíčky. Dívky jsou přesvědčovány, že si s dětskými pistolkami hrají jen chlapci, a chlapcům rozmlouváme hry na kadeřnice či princezny. (Renzetti, Curran, 2003)

2. 1. 1 Genderová socializace, hračky a literatura

Hračky mají děti zabavit, rozvíjet různé dovednosti ale i děti připravit na různé role, které pravděpodobně budou v dospělosti vykonávat. Pokud porovnáme dětské pokoje, zjistíme:

- a) dívčí – jsou zaměřeny na domácnost a mateřství, jde o panenky, jejich domečky, domácí příslušenství
- b) chlapecké – obsahují vojenské hračky, sportovní náčiní, stavebnice, rozmanitější výběr hraček, hračky vybízející k dobrodružství

Vytváření genderové identity ovlivňují i další prvky. Lenore Weitzman zkoumala zobrazování mužů a žen v dětských obrázkových knihách. Zjistila, že tyto knihy zobrazují muže jako dobrodruhy a vůdce, zatímco ženy pouze jako jejich pasivní společnice a pomocnice. „*Knížky, v nichž vystupují dospělé postavy, popisují muže při výkonu nej-různějších typů prací, ženy naopak pouze při výkonu prací v domácnosti.*“ (Renzetti, Curran, 2003:117)

2. 2 Gender a výběr povolání

Jak ale toto všechno souvisí s volbou povolání? Velmi zjednodušeně bychom mohli říci, že chlapci jsou již od dětství vedeni k tomu, aby byli aktivní, nezávislí, zvědaví, schopní řešit problémy³, zatímco u dívek jsou podporovány takové vlastnosti jako pasivita, domáckost a závislost⁴, a to tak, že jim dáváme hračky, které tyto vlastnosti

³ Tzn. že v nich podporujeme vlastnosti, kterých západní společnosti velmi cení.

⁴ Tzn. společensky devalvované vlastnosti.

upevňují, a tím, že jim říkáme věty typu: „Ty jsi ale šikovná holčička, když se tak krásně staráš o svoji panenku.“ Dívky i chlapci se učí, že jsou oceňováni za určitý typ chování. Na základě oceňovaných dovedností si poté vybírají své povolání.⁵

Jednou z prvních osob, které si kladly otázku, proč si ženy vybírají pečovatelské a učitelské profese byla Nancy Chodorow. Došla k závěru, že klíč k odpovědi leží v raném vývoji dítěte. Pro chlapce je proces vytváření si vlastní identity obtížnější, protože se musí citově odpoutat od matky a utvářet svou osobnost podle vzoru otců. Chlapci se stávají citově odtažitější a utlumenější než dívky, protože otcové často nejsou doma. „*Naopak dcery prožívají vztah s matkou nepřetržitě a intenzivně. Tímto způsobem získávají dívky duševní predispozici pro mateřskou péči*“ (Renzetti, Curran, 2003:97) Zatímco identita chlapce je výsledkem odpoutání se od matky, u dívek k ničemu takovému nedochází. To je také důvod toho, proč muži hůře navazují vztahy a obecně mají větší strach vytvářet si k nějaké lidské bytosti silnější citové pouto. Ženská identita není výsledkem odpoutání se, a proto ženy nemají strach z navazování vztahů.

Na obor učitelství pro MŠ, se hlásí samá děvčata, pro chlapce toto povolání není dostatečně prestižní. Ve školním roce 2004/2005 působilo v českém regionálním školství přibližně 130 000 pedagogických pracovníků/ic. Z toho téměř 90 000 tvořily učitelky-ženy. Poměr žen a mužů v pedagogických sborech se liší v závislosti na stupni a druhu školy. Zjednodušeně lze říci, že čím vyšší stupeň vzdělání škola poskytuje (tj. MŠ, ZŠ, SŠ), tím nižší je zastoupení žen. (<http://www.osops.cz/download/files/analyza-odmenovani.pdf> [cit. 3. března 2010])

3. Obsah pracovní náplně učitelky MŠ, představy a realita

V této kapitole své bakalářské práce bych se chtěla zaměřit na roli, jakou ve vzdělávacím a výchovném procesu dětí hrají paní učitelky⁶. Často si ani neuvědomujeme, kolik nároku je na ně kladeno a mnoho z nás si ani neumí představit, jaká je jejich skutečná

⁵ Zájemcům o tuto problematiku velmi doporučuji knihu RENZETTI, C. M., CURRAN, D. J. *Ženy, muži a společnost*. Praha : Karolinum, 2003. 642 s. ISBN 80-246-0525-2, kde je tato problematika důkladně poprána a vysvětlena.

⁶ V tomto textu se zaměřuji především na paní učitelky v mateřské škole.

náplň práce. Pokusím se tedy nastínit, s jakými úkoly se paní učitelky při své práci musí vypořádat a co patří mezi jejich základní povinnosti, a to s ohledem na třetí hypotézu týkající se prestiže a náročnosti povolání učitelky v MŠ.

2. 1 Pracovní povinnosti učitelky v mateřské škole

Pro zaměstnance škol a školských zařízení jsou povinnosti učitelek dány *Pracovním řádem*, který je stanoven právní normou. Jde o *činnosti pedagogické*, kdy se paní učitelka podílí na zpracování školního vzdělávacího programu, vytváří třídní program podle specifických potřeb dětí, píše průběžné záznamy o dětech (co by se u dítěte mohlo zlepšit, na jaké oblasti se zaměřit, co procvičovat a rozvíjet), sestavuje individuální plány pro děti se specifickými potřebami nebo pro děti ze sociokulturně slabšího prostředí a to na základě jejich schopností, dovedností a návyků, vytváří projekty, které společně s dětmi realizují a provádí hodnocení své vlastní pedagogické činnosti-evaluaci (hodnotí, co se jí povedlo, co by mohla zlepšit, na co si dát pozor atd.). (Bečvářová, 2003)

S povoláním učitelky jsou dále spojené *činnosti sociálně-pečovatelské*, kdy u dětí dáváme pozor na dodržování základních hygienických návyků, učíme děti správnému stolování a oblékání. Seznamuje je se základními bezpečnostními pravidly a ochranou zdraví. (Bečvářová, 2003)

Další okruh činností představují *činnosti provozně-organizační*, kam řadíme provoz třídy, péči o klima v třídním kolektivu, starost o materiální vybavení, zajištění organizace dne, přebírání a vydávání dětí, organizování aktivit pro děti, komunikace s nimi a rodiči. Kromě toho sem spadá i spolupráce s ostatními pracovníky MŠ a s různými odborníky, např. s odborníky z pedagogicko-psychologických poraden, s odborníky ze speciálních pedagogických center a základních škol. Paní učitelka během své práce vede dokumentaci o docházce dětí a zapisuje do třídní knihy. (Bečvářová, 2003)

Paní učitelka by se měla neustále sebevzdělávat, aby dětem mohla nabídnout odbornou péči, kvalitní výchovu a dostatečně vzdělávací nabídky. Měla by děti rozvíjet nejen v oblastech jako je tělesná, výtvarná, hudební nebo dramatická výchova, ale také v oblastech rozvoje řeči, komunikace mezi dětmi a dospělými a mezilidských vztahů.

Musí umět naslouchat dítěti, porozumět adaptačním problémům dítěte, zvládnout agresivní projevy chování, pochopit význam pláče dítěte, umět hovořit s rodiči atd. Paní učitelka má nespočetně mnoho úkolů, které při své práci vykonává. „*Významnou roli v procesu učení sehrává spontánní sociální učení, založené na principu nápodoby.*“ (Ministerstvo školství, 2004: 9) Proto je důležité, aby paní učitelka byla pro dítě dobrým vzorem.

2. 2 Profesní dovednosti učitelky v mateřské škole

Mezi hlavní skupiny profesních dovedností učitelky mateřské školy patří *sociálně-psychologické, profesní, metodické, speciálně-výchovné a diagnostické dovednosti*. *Sociálně-psychologické dovednosti* lze chápat jako celou řadu interakcí sociálních vztahů jak mezi paní učitelkami, dětmi, dětmi a učitelkami, tak mezi učitelkami a vedením. Patří sem navazování mezilidských vztahů a široká oblast týkající se chování, prožívání a jednání. Podle některých odborníků patří vytvoření zodpovědného partnerství mezi žáky a učitelkou k nejdůležitější učitelské dovednosti. (Gillernová et al, 1990:7)

Mezi *profesní dovednosti* řadíme dovednosti pedagogického pracovníka, v našem případě paní učitelky v MŠ.⁷ *Metodické dovednosti* zahrnují především činnosti, které paní učitelka s dětmi dělá. Nabízí dětem během dne vzdělávací činnosti, které obohacují denní program. *Speciálně-výchovná a diagnostická profesní dovednost* se vztahuje k respektování individuálních potřeb dětí a akceptaci jejich specifík.

Mezi další úkoly paní učitelky patří provádění průběžné pedagogické diagnostiky, která slouží nejen paní učitelce pro přehled o vývoji a rozvoji dětí, ale také pro tvorbu školních a třídních vzdělávacích programů. Také může být dobrým vodítkem pro rodiče. (Mertin, Gillernová, 2003)

⁷ O těchto předpokladech se zmíním v kapitole 2. 3, která se zabývá hlavními úkoly učitelky v mateřské škole.

2. 3 Kontakt s dětmi a vzájemný respekt

K tomu, aby ve školce mezi všemi vše dobře fungovalo, je důležité, aby paní učitelka vedla děti k prosociálnímu chování. „*Prosociálnost se vyznačuje pozitivním sociálním chováním, které vede k pomoci člověku či lidem.*“ (Svobodová, 2007) Dítě si musí uvědomit, co je správné a co naopak není. K tomu, aby bylo dítě schopné se učit prosociálnímu chování je zapotřebí u dítěte dosáhnout uspokojení všech potřeb. (Svobodová, 2007)

Dále by učitelka měla respektovat děti i rodiče, měla by k nim přistupovat individuálně vzhledem k jejich osobnosti. Respektovat znamená, že nemusím souhlasit s názory nebo chováním druhých, ale brát je jako hodnotnou osobu. „*Respektovat děti, znamená vědomě opustit mocenský, manipulativní přístup ve výchově a vzdělávání.*“ (Kopřiva et al, 2008:5). Pokud my budeme brát člověka takového, jaký je, vyslechneme si jeho názory, přijmeme ho jako sobě rovného, umožníme mu naplnění potřeb, pak naše komunikace bude účinná, nikoli když na něj budeme křičet, trestat ho, přikazovat mu, ponižovat, vyhrožovat, zesměšňovat, „uplácet“ odměnami. Pokud budeme mít k dětem respekt, budeme si jeden druhého více vážit, budeme rovnocennými partnery, kteří spolu budou umět komunikovat.

2. 3. 1 Metoda efektivní komunikace

Paní učitelka by měla znát efektivní komunikační techniky, které jsou založeny na schopnosti nenechat se strhnout emocemi a komunikovat s dětmi v klidu a bez hněvu v hlase a umět zvládat konfliktní situace. (Kopřiva et al, 2008)

Efektivní způsob komunikace spočívá v podání:

- informace, sdělení
např. Nádobí nejprve necháme okapat a pak ho teprve utřeme.
- popis, konstatování
např. Vidím, že si s tím autíčkem chcete hrát oba. Slyším...; Cítím...
- vyjádření vlastních potřeb a očekávání
např. potřebuji, aby kuchyňská linka byla uklizená. Očekávám...
- dvě slova:

např. Honzo, boty.

- možnost volby, výběru

např. Uděláš to teď, nebo až přijdeš z tréninku.

- prostor pro spoluúčast a aktivitu

např. Co s tím uděláme? A co si o tom myslíš ty? (Kopřiva et al, 2008)

Aby naše komunikace s dětmi, ale i s lidmi, byla efektivní, je zapotřebí umět použít empatickou reakci nebo já-výrok. Empatickou reakci nabídneme tím, že budeme tomu druhému naslouchat, popřípadě mu nabídneme pomoc, ale nejdůležitější je umět pojmenovat, co ten druhý cítí, co prožívá, jak mu asi je. Při použití já-výroku, pojmenováváme, co právě cítíme, proč to cítíme a co očekáváme. (Kopřiva et al, 2008)

2. 4 Hlavní úkoly učitelky

Co je nejdůležitějším úkolem každé paní učitelky v mateřské škole? Tato otázka vůbec není tak triviální, jak by se na první pohled mohlo zdát a je velmi těžké odpovědět na ni jen jednou větou. Tím hlavním je rozvíjení vztahů mezi dětmi a vytváření prostoru pro navazování mezilidských vztahů? Nebo je to snad výchova dětí a jejich příprava na vstup do školy? Či je tím nejdůležitějším vytváření prostoru pro hru?

2. 4. 1 Role volné hry

Nejprve se zaměřím na důležitost hry, respektive volné hry v předškolním věku. Podle Komenského je pro dobrý vývoj osobnosti sociální hra nejdůležitější v prvním roce života. Do sociální hry patří doteky, úsměvy, zpívání atd. (Komenský, 1992) Hra je nedílnou součástí dětského věku, je přirozená a velmi důležitá pro další vývoj. „*Volná hra dovoluje používat vlastní tempo i způsob přicházení na kloub fungování okolního světa prostřednictvím spontánního učení.*“ (Kořátková, 2008:105) Volná hra je jednou ze základních potřeb předškolního období.

Děti se při hře učí, aniž by to postrehly, volná hra by měla být všemi vnímána a respektována. Pro dítě je spontánní hra nejpřirozenějším prostředkem, jak může prozkoumávat vše, s čím se setkává. Ve hře dítě uplatňuje svojí aktivitu, kterou přeměňuje

z vnitřního popudu do reálných situací. Je to možnost, využít myšlení, dovedností, nápadů a tvořivosti. Děti při hře i relaxují a seberealizují se, odbíhají do fantazijního světa, kde čerpají sílu. Hra je první formou pro zkoušení kontaktů a vztahů. (Koťátková, 2008)

2. 4. 2 Příprava na ZŠ

Pokud má dítě nastoupit do ZŠ, rodiče si kladou dvě důležité otázky, zda je dítě na školu zralé a zda je připravené. Školní zralost je podmíněna biologicky a zahrnuje tělesnou, rozumovou, citovou a sociální zralost, zatímco školní připravenost je souborem dovedností, které dítě získalo jednak od rodičů a dalších příbuzných, jednak od učitelky, a zahrnuje vše, co dítě umí, zná a dovede. (Komenský, 1992)

Ve školních nebo třídních programech se s formulací „příprava na školu“ nese-
tkáme. Přesto ale můžeme říci, že vše, co probíhá v předškolním zařízení, napomáhá
dítěti se lépe připravit na vstup do školy. V dnešní době se MŠ navzájem předhánějí
v tom, co děti z jejich školky budou vědět a umět. Paní učitelky chtějí, aby děti při zápi-
su do základní školy byly chválené a dovedly správně vyřešit všechny úkoly, které na
ně při zápisu do základní školy čekají.

Při rozhodování rodičů o tom, do jaké mateřské školy umístit své dítě, hraje dů-
ležitou roli právě pověst školy a to, jak dovede děti připravit na vstup do školy základní.
Paní učitelky pak zahrnují děti spoustou činností a informacemi místo toho, aby dětem
daly prostor pro hru, která je pro předškolní věk přirozená. Tím se ocitáme v bludném
kruhu. Rodiče jsou motivováni k tomu, aby své děti svěřovali do takových MŠ, které je
na vstup do školy dobře připraví. Paní učitelky se snaží rodiče nezklamat a kladou na
děti přehnané nároky. Přitom obě strany často zapomínají, že je to dítě, které „*nás vede*
a my mu připravujeme rozvíjející vzdělávací možnosti, které jsou v mírném předstihu,
ale dávají mu možnost zvládnout je a zažívat úspěch, který je nejdůležitější motivací pro
ochotu vzdělávat se.“ (Koťátková, 2008:112)

2. 4. 3 Předškolní zařízení jako místo pro navazování mezilidských vztahů,

Již u předškolních dětí se vytvářejí základy přátelství. Vývoj člověka je formován sociální interakcí a navazováním kontaktů s ostatními. Podle Aristotelese je jedinec společenský tvor. „*Vztahy jsou součástí lidské psychiky, nelze je izolovat od ostatního psychického dění.*“ (Hrabal, Helus, 1984:9).

Před příchodem dítěte do mateřské školy se dítě doposud socializovalo ve svém rodinném prostředí a v kruhu příbuzných a známých. „*Musí se naučit rozumět druhým a ovládat své vlastní projevy, aby bylo pro jiné lidi přijatelné.*“ (Vágnerová, 2005:202) Děti mají potřebu navazovat vztahy a být v kontaktu se svými vrstevníky. „*Předškolní věk je třeba chápat jako období přípravy na život ve společnosti.*“ (Vágnerová, 2005:202)

Vztahy se v sociálních skupinách neustále vyvíjejí a tato činnost není nikdy ukončena. Učitelka ve skupině může působit jako stimulátor vztahů nejen vůči své osobě, ale také mezi dětmi navzájem. (Gillernová et al, 1990) Proto vytváření prostředí pro navazování mezilidských vztahů patří k jednomu z nejdůležitějších úkolů paní učitelky.

2. 4. 4 Výchova dětí a role předškolních zařízení

Nejprve je potřeba říci, že vychovávat děti by měli hlavně rodiče nebo ti, kdo se o dítě starají, předškolní zařízení by mělo výchovu jen doplňovat. Při výchově bychom měli rozvíjet tři oblasti. První je učit děti důležitým dovednostem a návykům pro život. Druhou oblastí je rozvoj osobnosti dítěte. Je potřeba učit je zodpovědnosti a seznamovat je se základními hodnotami. Třetí a poslední oblastí je být s dětmi v dobrých vztazích. Vztahy by měly být založené na vzájemné důvěře a respektu. K tomu aby byla výchova harmonická je důležité propojení všech těchto oblastí. (Kopřiva et al, 2008) Ve výchově je hlavním cílem a úkolem aby děti dosáhli maximální samostatnosti.

2. 4. 5 Shrnutí hlavních úkolů

Odborná literatura se neshoduje v určení toho, jaký je nejdůležitější úkol učitelky v mateřské škole. Nicméně dle mého názoru je velmi důležité učit děti jak navazovat mezi-

lidské vztahy. Děti z velké části navštěvují MŠ proto, aby byly ve společnosti svých vrstevníků. Je to pro jejich další vývoj zásadní. Nejprve je nutné, aby si dítě vytvořilo vztah k paní učitelce, která se pro něj stává průvodcem v novém světě dětského kolektivu. Teprve poté si dítě může začít hrát a navazovat vtahy s ostatními dětmi. Ale na prvním místě zůstává navázání vztahu s paní učitelkou.

3. Osobnost pedagoga

Tato část bakalářské práce se věnuje popisu a charakteristice osobnosti pedagoga. Představuje vlastnosti, jaké by učitelé a učitelky měli mít, a zároveň poukazuje na fakt, že jsou tyto vlastnosti důležité a často podceňované. Na základě popisu „ideálních vlastností“ učitelky je také možné si uvědomit, jak je toto povolání náročné.

Jistě budete souhlasit s tvrzením, že paní učitelka by měla být pro děti vzorem jak v chování, vystupování, jednání, tak např. i v oblékání. Rodiče raději svěří své dítě paní učitelce, která bude vhodně oblečená a obutá než učitelce v roztrhaném oblečení. Důležité je také vystupování a chování paní učitelky, která by měla být vytrvalá, trpělivá, klidná a emocionálně stabilní. Důležité je, aby dovedla spolupracovat jak s ostatními učitelkami, tak s dětmi. Předpokládá se, že bude mít kladný vztah k dětem, bude milá, příjemná, přátelská, ochotná, klidná, vyrovnaná, optimistická, tvořivá, kreativní, nápadi-tá. Dovede aktivně a empaticky naslouchat. (Gillernová et al, 1990).

Neméně důležité jsou její intelektové schopnosti. Měla by mít rozvinutou sociální inteligenci. Aby mohla správně a včas reagovat na změny ve třídě, měla by znát sama sebe a své potřeby, protože jen díky této znalosti je schopná odhadnout potřeby druhých. (Gillernová et al, 1990).

Mezi osobnostní předpoklady učitele patří:

- reflektivita - uvážlivost, snaha nezávisle chápat, poznávat, objevovat
- variabilita – proměnlivost, pružnost osobnosti
- autonomie - samostatnost, svébytnost, nezávislost
- autoregulace - schopnost samočinně se přizpůsobit proměnným podmínkám
- dynamogenie - schopnost vyvíjet energii činnost

- predilekce - zaujetí
- imediativita – bezprostřednost, nespoutanost
- asertivita - sebeprosazování, nenásilně projevené sebevědomí

(http://jcu.chytrak.cz/spol/pgss/teorie_ke_zkousce.pdf [cit. 5. března 2010])

„Povolání učitele je náročné především proto, že na rozdíl od jiných povolání učitel působí celou svou osobností.“ (Holeček, 2002:11) V literatuře jsou uváděny některé požadavky na profesi učitelky. Učitelky by měly znát psychiku dítěte a na tomto základě dítě vychovávat. Měly by se podílet na spoluutváření charakteru dítěte, jeho postojů, hodnot a zájmů. Musí umět děti vzdělávat a správně používat pedagogicko-psychologické poznatky. A především být sama vhodným příkladem. (Holeček, 2002)

3. 1 Typologie osobností pedagogů

Na osobnost pedagoga se můžeme dívat z několika úhlů pohledu podle kritérií, která si zvolíme. Za první kritérium můžeme považovat motivaci. Na základě motivace pedagoga Casselman vytvořil typologii, která dělí pedagogy na dva typy učitelů. Logotrop je pedagog, který je zaměřen na vědu, zatímco paidotrop se orientuje spíše na žáky.

Dalším kritériem jsou charakterově-volní vlastnosti, které představují *„souhrn vlastností, které mají morální význam“* (Holeček, 2002:13) Tyto vlastnosti nám umožňují lépe porozumět tomu, jaký máme vztah k sobě samým, k druhým lidem, k práci a k hodnotám. Třetí kritérium reprezentují vlastnosti psychických procesů a stavů, které nám dávají odpověď na otázku, jaká jsme osobnost či jaký máme temperament a také zahrnují vlastnosti spojené s vnímáním, představitivostí, tvořivostí, myšlením atd. Poslední oblastí jsou výkonové vlastnosti, které se týkají speciálních schopností a dovedností učitele, patří sem např. organizační schopnosti. Tyto oblasti mohou být různě propojené a často se i překrývají. (Holeček, 2002)

Pedagogy můžeme také dělit do různých skupin podle jejich stylu vedení žáků a to na:

1) autoritativní typ

- je všem nadřazený, povyšuje se, nerespektuje potřeby dětí, stále kontroluje a diriguje, rozkazuje a trvá na podřízení se, rozdává příkazy a zákazy

2) liberální typ

- učitel nechává vše na dětech, nespolupracuje s nimi, děti mají maximální volnost, nic se po nich nepožaduje, nejsou kontrolovány

3) demokratický typ

- má porozumění pro žáky, zaujímá vedoucí roli, ale nechává dětem dostatečný prostor pro jejich seberealizaci, respektuje jejich názory a přání; pravidla platí pro všechny. (Holeček, 2002)

Pro jakýkoli stupeň vzdělávání je nejvhodnější demokratický přístup. Snáze se vytvářejí přátelské vztahy a děti nejsou podceňovány, naopak jejich názory a nápady jsou vždy vítány a podporovány.

4. Vztahy na pracovišti

Nyní bych se ráda zmínila o vlivu vztahů na pracovišti a na pracovní výkon učitelky v MŠ. Dobré vztahy na pracovišti jsou důležité, protože se odrážejí i v klimatu jednotlivých tříd. Pokud jsou vztahy mezi personálem napjaté, děti vnímají negativní atmosféru kolem sebe, jsou neklidné a podrážděné. Kromě toho napjaté vztahy mezi pracovníky mohou vést a často vedou ke vzniku stresu, který se poté odráží na výkonu paní učitelky.

To je také důvod, proč bych se v této kapitole chtěla zaměřit na roli vztahů mezi pracovníky v předškolních zařízeních, protože vztahy mezi pracovníky, ať chceme či nechceme, ovlivňují jejich práci. V MŠ jsou vztahy mezi učitelkami zvláště důležité, protože děti se učí z velké části sociálním učením, tzn. nápodobou. Podle toho, jak se k sobě chovají paní učitelky a jak se chovají k dětem, se dá vyčíst, jak se k sobě budou chovat děti navzájem.

K tomu, aby naše vztahy na pracovišti byly pozitivní, měli bychom se řídit několika pravidly a dodržovat základní zásady efektivní komunikace. Patří sem aktivní naslouchání druhému, jasné a zřetelné sdělování, motivování, povzbuzování a chválení. Na chyby se snažíme poukazovat spíše nepřímou, nepoučujeme, nezesměšňujeme, nepodceňujeme, zachováváme si spíše partnerský přístup. (Bečvářová, 2003) Pro dobrý

pracovní kolektiv je důležitá spolupráce všech zaměstnanců na pracovišti.,, *Tok informací by měl probíhat nejen směrem od vedení k podřízeným, ale také zpětně od podřízených k vedení a mezi podřízenými navzájem.*“ (Bečvářová, 2003:101)

Objevují se i překážky pro příznivé vztahy, které mohou ovlivňovat kvalitu klimatu ve třídě. Paní učitelky si nejčastěji stěžují na nízké uznání práce učitelky v MŠ ze strany rodičů. Mívají pocit, že si nejen rodiče, ale i velká část společnosti myslí, že v MŠ děti „jen hlídají“. Rodiče nemají představu o výchovné a vzdělávací práci, kterou paní učitelky s dětmi vykonávají. Při delším trvání mohou pocity podhodnoceného povolání ovlivňovat motivaci učitelek k výkonu práce. Proto by paní učitelky měli rodiče informovat o tom, co s dětmi ve školce dělají, aby rodiče práci učitelek mohli ocenit. (Kořátková, 2008)

Jeden z důležitých cílů paní ředitelky MŠ a pedagogického i nepedagogického personálu je vytvářet příznivé sociální podmínky pro činnost organizace, tedy především pro vzdělávací funkci a to jak uvnitř, tak i vně MŠ. (Bečvářová, 2003) „*Východiskem pro úspěšné motivování a vedení je důsledné respektování hierarchie lidských potřeb.*“ (Bečvářová, 2003:97)

5. Hierarchie lidských potřeb

„*Vedení a motivování lidí k úspěšnému naplňování cílů školy je podmíněno nejen mírou uspokojení lidských potřeb, ale také sociální aspekty.*“ (Bečvářová, 2003:98) Jak bylo řečeno v předchozí kapitole, motivování a vedení musí být založeno na důsledném respektování hierarchie lidských potřeb. V této části své práce bych se proto chtěla zaměřit na představení modelu hierarchie lidských potřeb, který byl vytvořen A. H. Maslowem.

Aby se z novorozence vyvinula dospělá bytost schopná života ve společnosti, musí být uspokojena celá řada jeho potřeb. V novorozeneckém období jde zejména o potřeby fyziologické a o vytvoření prostředí poskytující pocit bezpečí a lásky. Motivace k činnosti, pracovní výkon, klima třídy i výsledek práce jsou ovlivňovány mírou

uspokojení základních lidských potřeb. (Bečvářová, 2003) Proto i v dospělosti naplňujeme své potřeby, ať jsou duchovní či fyziologické.

Maslow rozdělil potřeby člověka do pěti kategorií, které můžeme znázornit v podobě pyramidy:

1) potřeby fyziologické

- patří k nim základní potřeby nutné k přežití (potřeba jíst, pít, spát atd.)

2) potřeby bezpečí

- jistota (zaměstnání, rodiny atd.), potřeba pořádku, spolehlivosti, osvobození od strachu

3) potřeby lásky a náklonnosti

- přátelství, partnerský vztah

4) potřeba úcty a uznání

5) potřeba seberealizace

- řešení problémů, sebeaktualizace, sebepojetí, potřeby vědění, porozumění, estetické potřeby (Plháková 2005)

Obr. 1 Znáznornění motivační struktury podle Maslowa (Drápela 1997: 139)

K tomu aby mohly být uspokojeny vyšší potřeby, musí dojít k naplnění nižších potřeb. Nemá tím však být řečeno, že k postupu na vyšší úroveň potřeb je nutné zcela

naplnit potřebu nižší. Nejvyšším potřebou je potřeba sebeaktualizace. Člověk se sebeaktualizuje po celý svůj život, je to nekonečný proces. (Drápela 1997)

Struktura všech motivace je chápána jako kontinuum, jež sahá od úrovně potřeb až po B-úroveň. „B“ znamená „bytí“ ve svém hlubokém významu, znamená vlastní existenci sjednocenou s vesmírem. Maslow v rámci své práce se také zabýval otázkou, jakými charakteristickými rysy se vyznačují lidé, kteří dosáhnou nejvyššího stupně naplnění svých potřeb. Vytvořil proto seznam patnácti znaků, kterými tyto osoby popsal a považoval je za sebeaktualizující. Patří sem:

- 1) odstup a potřeba soukromí
 - sebeaktualizující osoby dokážou být sami se sebou, aniž by se cítili osaměli
- 2) nezávislost na kultuře a okolí
 - sebeaktualizující jedinci závisí více na vlastním posouzení než na posouzení
- 3) smysl pro humor bez nepřátelství
- 4) originalita a tvořivost
- 5) sebetranscendence
 - sebepřesažení je považováno za dominantní charakteristiku každého sebeaktualizujícího jedince (Drápela, 1997)

Jako všichni lidé, i u paní učitelek je možné, že se při své práci sebeaktualizují, což znamená, že prostřednictvím práce mohou dosáhnout nejvyššího stupně hierarchie potřeb.

6. Stres a jeho důsledky

V této kapitole bych se chtěla zaměřit na krátké představení fenoménu stresu. Některá povolání jsou méně stresující než jiná, to víme již dávno. Ale dokážeme si představit, jakou míru stresu s sebou nese učitelské povolání? Nejprve si však musíme odpovědět na otázku, co to stres je a jak se projevuje.

Stres, to je téma, o kterém se dnes hodně mluví i píše, ale do nedávna mu nebyla věnována přílišná pozornost. Ostatně i samotné slovo stres v dnešním slova smyslu je poměrně nové. Faktem zůstává, že se stres usadil v našich životech a mnoho z nás doprovází jako stín.

Každý už jistě někdy na vlastní kůži zažil ten nepříjemný tlak, kterého se nedá jen tak zbavit a který nazýváme slovem *stres*. Stres je to, co člověk cítí, když na něj doléhá tíha určité situace či situací. Je to zátěž a jak už toto slovo napovídá, „zatěžuje“ myšlení člověka, který je nucen se touto zátěží zabývat a pokoušet se najít řešení daného problému. Stres jsou také faktory, které způsobují, že se člověk cítí pod tlakem. (Křivohlavý, 2001)

Stres je doprovázen mnoha fyziologickými, kognitivními, behaviorálními a biochemickými reakcemi organismu, kterými se naše tělo snaží připravit na řešení zátěžové situace nebo na přizpůsobení se tomu, co nelze změnit. Stres pocítujeme tehdy, když zátěžová situace, které jsme vystaveni, převyšuje naši schopnost tuto situaci řešit nebo se s ní účinným způsobem vyrovnat. Tím, že se budeme tvářit, že se nic neděje, si moc nepomůžeme a stresu stejně neutečeme. O tom, jak moc je pro nás určitá situace stresující, rozhoduje naše subjektivní hodnocení. To, co jeden vnímá jako *stres*, může druhému připadat jako snadno zvládnutelný úkol. (Křivohlavý, 2001)

Na druhou stranu stres má i své pozitivní stránky. Je to právě to, co nás žene kupředu a nutí nás překonávat překážka, učí nás překonávat sami sebe, abychom na konci mohli říct „dokázal/a jsem to“. Vědecké studie dokázaly, že při snaze o odstranění všech podnětů, které by mohly způsobit stres, ztrácí lidé motivaci a život „v bavlnce“ jim nesvědčí. Občasný výskyt stresoru může mít na organismus prospěšný vliv, protože se posiluje fyziologickou odolnost organismu. Občasný stres, tzn. příležitostné vystavení stresu s časem na následné zotavení se, vede ke stresové odolnosti. (Křivohlavý, 2001)

Každý by však měl znát své limity a měl by si uvědomit, že dlouhodobé působení situace, kterou člověk vnímá jako stresující, může a často také má negativní zdravotní důsledky pro celý lidský organismus. (Křivohlavý, 2001)

6. 1 Jak zvládat stres

Samotné povolání učitele je velmi stresově náročné. Stres se může objevit jako důsledek mnoha různých událostí, které jsou výsledkem interakce učitele s dětmi, rodiči a nadřazenými pracovníky. Každý den se učitel setkává s nepředvídatelnými situacemi, musí dohlížet na dodržování pravidel, organizovat svojí skupinu, zvládnout činnosti s dětmi. To vše jsou stresory, které ovlivňují práci učitelek MŠ. Pokud stres trvá dlouhodoběji a dojde do vrcholného stádia a člověk se s ním už nedovede sám vypořádat, může dojít k syndromu vyhoření⁸. Ale jak se můžeme se stresem vyrovnat?

To, s jakým úspěchem zvládneme stres, je dáno řadou faktorů: mezi ně patří sebedůvěra, svědomitost, vnímání osobní zdatnosti, nezdolnost, tj. „nedat se a bojovat s těžkostí“ a také náš přístup ke světu. Pokud jsme svým založením spíše optimisté, máme určitou naději, že se dokážeme se stresem vyrovnat snáze, než pesimisté. Pozor ale na optimismus, který jsem sama pro sebe nazvala „optimismus až za hrob“, kdy si člověk vůbec nepřipouští, že by se mu mohlo přihodit něco zlého, že by ho mohla postihnout nějaká nemoc. (Křivohlavý, 2001)

Člověk má dar učit se a přes všechny své charakterové vlastnosti se může naučit, jak stres zvládat. Mezi účinné metody patří modifikace chování, kognitivní ovlivňování, psychologické očkování či ventilace emocí. Poslední spočívá v tom, že nějakým způsobem zveřejníme své pocity stresu a bolesti. Tuto metodu shrnuje česká lidová moudrost, která říká: „Sdílená radost je dvojnásobnou radostí, sdílený smutek/stres/bolest je poloviční.“ Existují ještě další techniky, které pomáhají při zvládání těžkostí. Je to především relaxace, meditace, imaginace či biofeedback. (Křivohlavý, 2001)

⁸ Syndromu vyhoření je věnována další kapitola.

6. 2 Syndrom vyhoření (*burnt-out*)

Jako důsledek dlouhodobého stresu se často objevuje tzv. syndrom vyhoření. Křivohlavý definuje syndrom vyhoření jako „*jev (fenomén) celkového vyčerpání, tj. vyčerpání tělesného, psychického (emocionálního a mentálního) i duchovního.*“ (Křivohlavý, 1998:45) Nejčastěji se setkáváme se syndromem vyhoření v pomáhajících profesích především ve zdravotnictví. Druhým nejčastějším povoláním kde se burnout vyskytuje ve vysoké míře, je právě školství. V Německu každý třetí učitel trpí syndromem vyhoření. (Kallwass, 2007)

Podle průzkumu, který se dělal mezi učitelkami MŠ, se ukázalo, že nejvíce se stres a syndrom vyhoření objevuje u ředitelky a učitelky speciálních tříd. Je tomu tak proto, že děti ve speciálních třídách postupují pomaleji a výsledky se nedostavují tak rychle. Navíc se učitelky často bojí mluvit o problémech, které ve třídě mají, nebo se je snaží bagatelizovat. Vnímají tuto situaci jako své selhání. Učitelky MŠ v běžných třídách jsou schopny se zátěží vyrovnávat lépe. (Koťátková, 2008)

Ve společnosti vládne obecná představa, že učitelská profese je nenáročná zaměstnání. Tento předsudek se však při bližším pohledu hned rozplyne, když si uvědomíme, jaká je skutečná situace učitelů. V dnešní době má škola zastávat nejen vzdělávací funkci, ale často doplňovat či nahrazovat rodičovskou výchovu. Má za úkol zprostředkovávat kompetence v oblasti řeči, učení a hodnot jako je čestnost, disciplína a zdvořilost. (Kallwass, 2007)

Jaké jsou hlavní příčiny syndromu vyhoření u učitelky? Nejčastěji k syndromu vyhoření dochází u těch učitelky, které začaly povolání učitelky vykonávat s velkým nadšením, ale postupně u nich toto nadšení opadávalo, protože na sebe kladly příliš vysoké nároky nebo byly dlouhodobě vystaveny velké zátěži. Další skupinu představují učitelky, které neúspěch prožívají jako osobní prohru. Frustrace se může objevit také u učitelky, které dávají více, nežli přijímají. (Křivohlavý, 1998) Každý se se zátěží, které mu vstoupí do života, vyrovnává jinak, a proto některé příznaky někoho ohrozí více a jiného méně.

7. Vzdělání učitelek v mateřské škole

Myslíte si, že pro výkon povolání učitelky v mateřské škole je potřeba vysokoškolský titul? Pokud ano, ráda bych vám v této kapitole přiblížila realitu. Většina paní učitelek, které pracují v MŠ, vysokoškolské vzdělání nemá, a to i přesto, že se v dnešní době po nich tato kvalifikace požaduje. Ne všechny paní učitelky však mají chuť vrhnout se do studia, ale pokud by přece jen chtěly, nebylo by na vysokých školách dostatečně míst pro jejich vzdělání.

Nyní se podíváme trochu do minulosti předškolního vzdělávání. V 90. letech došlo k velkým změnám v pohledu na předškolní výchovu. Změna spočívala ve způsobu výchovy a pohledu na předškolní zařízení. Zatímco dříve se k dětem v předškolním zařízení přistupovalo jako ke kolektivu, dnes se prosazuje individuální přístup. V některých školách se ještě dnes můžeme setkat se zastaralými praktikami výchovy, ale ve většině MŠ se setkáme s paní učitelkami, které se chtějí vzdělávat.

Na začátku 90. let bylo nově otevřeno vysokoškolské studium oboru učitelství pro MŠ v Praze na pedagogické fakultě UK. Na přelomu druhého tisíciletí je tento obor otevřen ve formě bakalářského studia. Tato forma studia je otevírána především pro ty, kteří povolání učitelky v MŠ chtějí opravdu vykonávat a na školu se hlásí především ze svého zájmu. (Koťátková, 2008) „*Vysokoškolské studium má předměty zaměřené na vývoj dítěte, na jeho specifika i individuální odlišnosti, na nacházení odpovídajících metod vhodných pro celé spektrum vzdělávacích oblastí.*“ (Koťátková, 2008:84) Jednou z náplní studia je i osobnostní rozvoj, který je důležitý pro nalezení vhodného přístupu jak k dětem, tak i k rodičům.

Učitelky působící v MŠ se mohou dále vzdělávat i na jiných školách než v Praze. Nabízí se jim bakalářské studium Učitelství pro MŠ, které je vyučováno např. v Českých Budějovicích, v Ústí nad Labem, v Hradci Králové atd. Dále je možné navázat na toto bakalářské studium navazujícím magisterským studiem, které je např. v Praze, Hradci Králové atd.

8. Platy učitelů v MŠ

Aktuální otázkou a největším problémem nejen předškolního vzdělávání jsou platy učitelů a malá společenská prestiž tohoto povolání. (Holeček, 2002) Každý, kdo v tomto zařízení učí, ví, jaký je kolem platů rozruch. Při rozhodování se o tom, kam jít po škole do zaměstnání, si každý položí otázku, zda půjde dělat práci, která ho baví, anebo si vybere takové povolání, které ho příliš neláká, ale kde dostane víc peněz.

Průměrný plat učitelů v mateřské škole za rok 2009 činil 19 065 Kč. Musíme však brát v úvahu fakt, že se zde započítávají i platy ředitelů, které průměr zvyšují. Nástupní plat pro začínající paní učitelky je kolem 11000 korun hrubého. Pro lepší představu je v příloze (Příloha č.4), kde je stupnice platových tarifů podle platových tříd a platových stupňů pro zaměstnance uvedené v §5 odst. 2 (v Kč měsíčně).

Průměrná měsíční mzda učitelů v regionálním školství a akademických a vědeckých pracovníků veřejných vysokých škol:		
	1.čtvrtletí 2008	1.čtvrtletí 2009
regionální školství celkem	22.745	23.968
mateřské školy	18.085	19.065
základní školy	23.046	24.347
speciální školy	23.927	25.308
střední školy	24.718	26.065
akademici pracovníci	29.918	30.885
vědečtí pracovníci	24.555	25.156
Zdroj: Ústav pro informace ve vzdělávání		

Obr. 2 Průměrná měsíční mzda učitelů a vědeckých pracovníků vysokých škol
(<http://domaci.ihned.cz/c1-37737910-nejnizsi-plat-ve-skolstvi-maji-ucitele-materskych-skolek> [cit. 15. března 2010])

Podle zákoníku práce platy stanoví zaměstnavatel podle platového tarifu. Platové tarify jsou stanoveny tabulkou platové třídy a platových stupňů. Platová třída je určena složitostí, odpovědností a namáhavostí práce. Platové stupně dány započítatelnou praxí. Odměny pro zaměstnance se rozdělují na nárokové a nenárokové. Do nárokové složky patří platové tarify, náhrady platu, příplatky za vedení, zvláštní platy, platy za přesčasy. Nenárokové složky platu jsou tvořeny odměnami a osobními příplatky.

Příplatky jsou buď za vedení, za přespočetnou hodinu, za třídnictví, za dělenou směnu, za sobotu, neděli, svátky nebo noční. (www.osops.cz/download/files/analyza-odmenovani.pdf [cit. 15. března 2010])

„Učitel mateřské školy získává odbornou kvalifikaci středním vzděláním s maturitní zkouškou, získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu učitelů předškolního vzdělávání“. (<http://old.rvp.cz/clanek/320/1143> [cit. 15. března 2010])

Pro zařazení učitelek do 9. platové třídy zákon stanovuje kvalifikační předpoklady, kterými jsou vyšší odborné vzdělání nebo střední vzdělání s maturitní zkouškou. Zákon také říká, pokud má paní učitelka pouze střední vzdělání zakončené maturitní zkouškou, budou jí zaměstnavatelem odečteny dva roky praxe. Proto, aby učitelka byla zařazena do 9. platové třídy, bez toho aniž by jí byly odečteny dva roky praxe, musí mít ukončené vyšší odborné vzdělání. (<http://old.rvp.cz/clanek/320/1143> [cit. 15. března 2010])

Abychom si dovedli lépe představit, kolik si které paní učitelka v MŠ vydělá, uvedu několik příkladů:

1, Paní učitelka, která má střední pedagogickou školu zakončenou maturitou, bude zařazena do 9. platové třídy. Ve školce pracuje čtyři roky. Pokud nemá vysokoškolské vzdělání, budou jí odečteny dva roky za nesplnění kvalifikačních předpokladů. Její plat bude podle tabulek činit 12 580 korun hrubé mzdy.

2, Paní učitelka (ředitelka, vedoucí učitelka), která má vystudovanou střední pedagogickou školu a má 13 let praxe, je zařazena do 9. platové třídy a 7. stupně. Po přepočtu let bude přeřazena do 6. platového stupně stejné platové třídy. Platový postup jí může být přiznán po odpracování dvou let. Plat paní učitelky bude 14 600 hrubého.

9. Počet dětí ve třídách MŠ

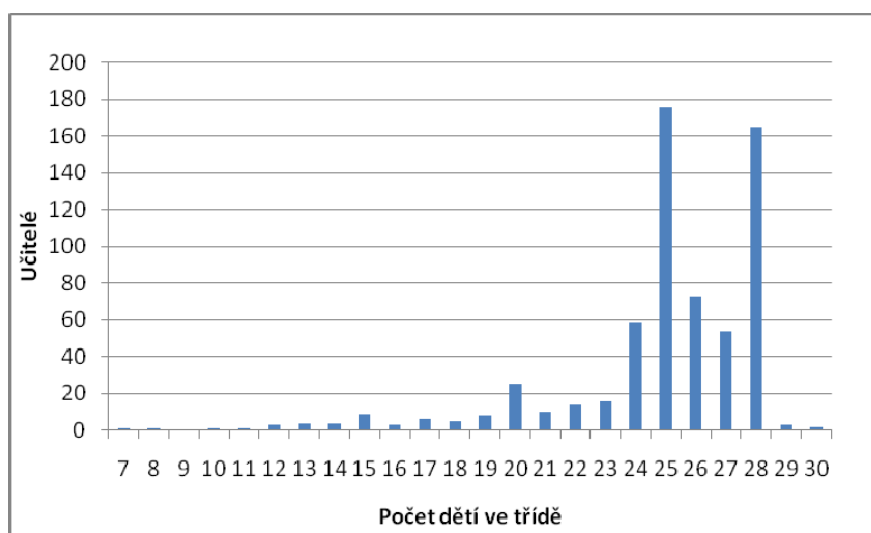
Další aktuální otázkou předškolního vzdělávání jsou počty dětí ve třídách. Aby mohly být naplňovány cíle Rámcového vzdělávacího programu, bylo by potřeba snížit počet dětí v jednotlivých třídách. V praxi se však běžně setkáváme se s přeplněnými třídami.

Kolik dětí by tedy mělo být v jedné třídě? Počet dětí ve třídě je dán vyhláškou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. „Podle vyhlášky MŠMT č.14/2005 Sb. §2 odst. 2 je možné naplňovat třídy mateřské školy do počtu 24 dětí. Počet dětí ve třídě do 24 můžeme vnímat jako zákonnou normu.“ (Svobodová, 2009)

V roce 2009 Eva Svobodová prováděla výzkum pomocí dotazníkového šetření mezi učitelkami z České republiky. Na dotazníky odpovědělo 643 učitelek. Cílem výzkumu bylo získat informace o pocitech paní učitelek při práci, a také zjistit současné podmínky v MŠ. Z tohoto výzkumu jsem vybrala jen některé otázky. Tou první je, kolik dětí je zapsáno ve třídě MŠ, a druhou otázkou se zjišťovalo, kolik dětí připadá na jednu paní učitelku.

1. Kolik dětí je zapsáno ve třídě, kde pracujete?

Podle grafu můžeme vyvodit, jak je tato norma dodržována. (Svobodová, 2009)

Graf č. 1 znázorňující kolik učitelek má kolik dětí ve třídě

Tento graf nám ukazuje, že třídy jsou naplňovány i přes povolenou hranici, která je 24 dětí na jednu třídu MŠ. (Svobodová, 2009)

2. Počet dětí na jednu učitelku v MŠ

Při zjišťování tohoto údaje Svobodová vycházela z odpovědí na tyto otázky:

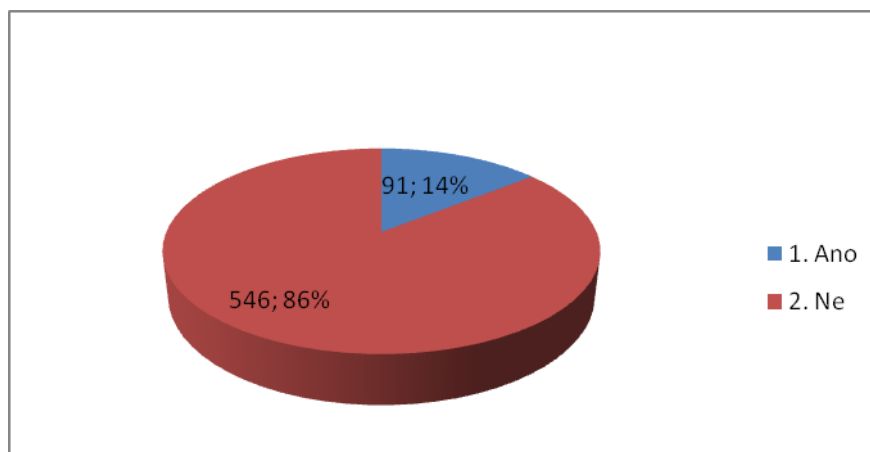
Kolik dětí je zapsáno ve třídě, kde pracujete?; Pracujete na plný úvazek?; Máte ve třídě kolegyni na plný pracovní úvazek? (Svobodová, 2009)

Podle normy počtu dětí na jednu paní učitelku dané vyhláškou by měl počet dětí být 12. Výzkum však dospěl k závěru, že ve třídách vychází na jednu paní učitelku 15,07 dětí. „*To by ovšem znamenalo, že mateřské školy šetří mzdové prostředky, a ředitelky, aby mohly své učitelky alespoň částečně ohodnotit formou osobního příplatku či mimořádných odměn, organizují vzdělávání tak, že dochází v ranních a odpoledních hodinách ke spojování tříd nebo mají učitelky zkrácené pracovní úvazky.*“ (Svobodová, 2009)

Je nutné si uvědomit, že v případě, že je provoz mateřské školy od 7:00 do 17:00, jedná se o zabezpečení deseti hodin přímé práce s dětmi denně. Je-li nezkrácený úvazek učitelky šest hodin přímé výchovné práce denně, pak je učitelka čtyři hodiny denně sama s celou třídou. Pokud budou děti zdravé, a tudíž budou chybět zcela minimálně, může se jít i o několik hodin denně o 28 přítomných dětí ve třídě. Dojde-li ke zkrácení úvazku učitelky, překrývání učitelek ve třídě se minimalizuje a doba kdy je každá učitelka ve třídě sama se všemi dětmi se prodlužuje.

Ve výzkumu, který Svobodová prováděla, byla položena i tato otázka:

3. Pokud by se váš plat 2x navýšil, byla byste ochotna pracovat s 35 dětmi na třídě za podmínky, že by ve třídě byly dvě učitelky na plný úvazek?

Graf č. 2 znázorňující odpověď učitelek na třetí otázku

Převážná většina učitelek odpověděla, že by nesouhlasily s navýšením počtu dětí ve třídách ani poté, co by se jejich plat zvýšil o dvojnásobek. Paní učitelky si uvědomují, že vyšší počty dětí nejsou východiskem pro lepší finanční ohodnocení a že by takovéto změny nebyly přínosné ani pro ně, ani pro děti.

Shrnutí teoretické části

V této části své bakalářské práce jsem se pokusila představit obsah pracovní náplně učitelek v mateřských školách. Zabývala jsem se otázkou, co je nejdůležitějším úkolem předškolního zařízení ve vztahu k dětem. Popsala jsem také, jaké požadavky jsou kladeny na osobnost pedagoga, a zdůraznila důležitost vztahů na pracovišti pro výkon povolání učitelky v MŠ. Krátce jsem nastínila problémy, se kterými se paní učitelky musí vyrovnat (zejména psychická náročnost práce), popsala důsledky, které se mohou objevit, pokud se problémy neřeší (syndrom vyhoření). Zmínila jsem také problematiku platového ohodnocení učitelek a problematiku počtů dětí ve třídě.

Cílem této část práce bylo představit nejdůležitější aspekty povolání učitelek. Někdy se setkávají s nepříjemnými situacemi, které musí řešit, jindy zdolávají překážky, které jim znepříjemňují jejich práci, často se cítí na pokraji svých sil, ale svou práci často dělají, jak nejlépe dovedou, s radostí a s láskou k dětem. Pokud se vydaří kolektiv a v práci jsou mezi personálem příjemné vztahy, můžeme MŠ považovat za jednu velkou rodinu, na kterou je spolehnutí. Děti se v ní cítí dobře a v bezpečí. Rodiče své děti

s klidným svědomím předávají paní učitelkám a vědí, že o ně bude přinejmenším dobře postaráno.

Praktická část

10. Formulace hypotéz

Cílem mého výzkumu je porovnat představy studentek prvního ročníku, oboru Učitelství pro MŠ, s představami studentek třetího roku, oboru Učitelství pro MŠ, a následné srovnání těchto představ s tím, co zažívají paní učitelky v MŠ.

Hypotézy jsem si formulovala takto:

- 1) Dívky, které nastupují ke studiu oboru Učitelství pro MŠ, přichází ze středních pedagogických škol.
- 2) Většina dívek, které nastupují na tento obor má alespoň jednoho z rodičů pedagoga.
- 3) Oslovené nám řeknou, že k povolání v MŠ je důležitý vysokoškolský titul s pedagogickým zaměřením.
- 4) Při srovnání povolání učitelky v MŠ a povolání lékaře většina řekne, že povolání lékaře je důležitější.
- 5) Nastupující studentky nemají reálnou představu o platu učitelek v MŠ.

10. 1 Výzkumná strategie a techniky sběru dat

Pro získání potřebných dat jsem použila metody kvantitativního výzkumu, který „využívá náhodné výběry, experimenty a silně strukturovaný sběr dat pomocí testů, dotazníků nebo pozorování. Konstruované koncepty zjišťujeme pomocí měření, v dalším kroku získaná data analyzujeme statistickými metodami s cílem je explorovat, popisovat, případně ověřovat pravdivost našich představ o vztahu sledovaných proměnných. Kvantitativní výzkum bývá spojován s hypoteticko-deduktivním modelem vědy“ (Hendl, 2005: 46).

Hlavní metodou sběru dat bylo dotazníkové šetření. „Dotazníková metoda je shromažďování informací od dotazovaných osob a je určena pro hromadné získávání údajů.“ (Somr, 2007: 16) Její objektivní výsledek závisí na teoretické bázi. Tazatel vychází z hypotézy, která je podkladem pro otázky, které jsou podstatné pro zkoumání

jevů a procesů. (Somr, 2007) Dotazníkové řešení jsem si zvolila proto, že umožňuje získat větší množství dat, která poté mohou být mezi sebou porovnána.

V dotaznících jsem používala otázky uzavřené (strukturované), které dávají respondentovi možnost volby mezi dvěma či několika odpověďmi. (Somr, 2007) Pouze v dotazníku pro studentky prvního ročníku oboru Učitelství pro MŠ jsem využila jedné otevřené otázky.

10. 2 Výběr vzorku; prostředí výzkumu

Pro potřeby svého dotazníkového šetření jsem zvolila účelový výběr vzorku. Účelový výběr je „založen pouze na úsudku výzkumníka o tom, co by mělo být pozorováno a o tom, co je možné pozorovat“ (Disman, 2000: 112). Je to nenáhodný výběr. Vycházela jsem z předem definovaných hypotéz, a proto jsem oslovila studentky prvního a třetího ročníku oboru Učitelství pro MŠ na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích a paní učitelky z různých mateřských škol.

Dotazníkové šetření jsem s každou výzkumnou skupinou prováděla v jiném časovém období. Jako první jsem na začátku října 2009 oslovila studentky prvního ročníku, a to z toho důvodu, aby co nejvíce eliminovala možnost, že se dívky již stihnou ve škole něco naučit. Paní učitelkám jsem dotazníky dávala v průběhu zimního semestru 2009 a studentkám třetího ročníku byl dán dotazník k vyplnění na začátku letního semestru 2010.

Studentky Jihočeské univerzity jsem si vybrala z důvodu, že na škole sama studuji a provedení výzkumu na jiné univerzitě by bylo pro mě z časových a finančních důvodů velmi nákladné.

Při zadávání dotazníků studentkám se mi vždy vrátil plný počet rozdaných dotazníků. U paní učitelek se mi všechny dotazníky nedostaly zpět.

	Počet rozdaných dotazníků	Počet vrácených dotazníků
Počet studentek 1. ročníku	31	31
Počet studentky 3. ročníku	27	27
Počet paní učitelek	49	36

Tabulka č. 1 počty rozdaných a vrácených dotazníků

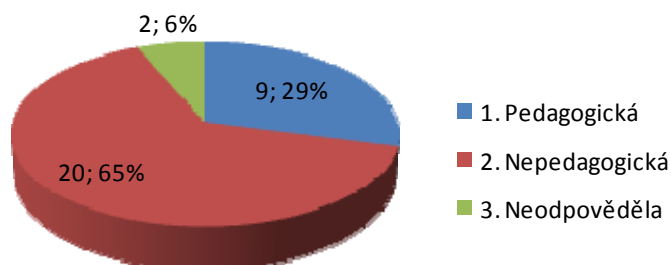
10. 3 Hodnocení kvality výzkumu

Výhodou dotazníku je, že u něj lze (jako u všech kvantitativních metod) dosáhnout vyšší reliability, ale za cenu nižší validity. „Validní měření je takové měření, které měří skutečně to, co jsme zamýšleli měřit. Reliabilní měření je takové měření, které nám při opakované aplikaci dává shodné výsledky, pokud se ovšem stav pozorovaného objektu nezměnil.“ (Disman, 2000: 62)

11. Vyhodnocení dotazníku pro studentky prvního ročníku

1, Jakou střední školu jste studovala?

Studentky 1. ročníku: otázka č.1

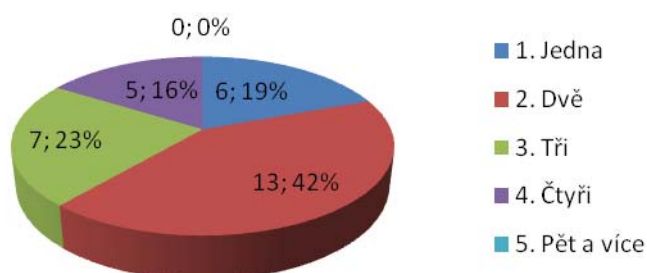

Tato otázka byla v dotazníku formulována jako otevřená otázka. Dívky měly napsat název střední školy, z jaké se hlásily na školu vysokou. Při vyhodnocení dotazníků jsem střední školy rozdělila na pedagogické a nepedagogické. Dvě děvčata neuvedla, jakou střední školu vystudovala, proto jsem je zařadila do kolonky „neodpověděla“. Podle výsledků z dotazníků, většina dívek studovala školu nepedagogického zaměření. Jen devět dívek studovalo pedagogickou školu.

Tato otázka je úzce spojena s otázkou č. 2, č. 3 a č. 4 a položila jsem je proto, abych zjistila, jaká byla motivace dívek ke studiu oboru Učitelství pro MŠ a zda byla pedagogická fakulta jedinou vysokou školou, na kterou se dívky hlásily, resp. byly přijaty.

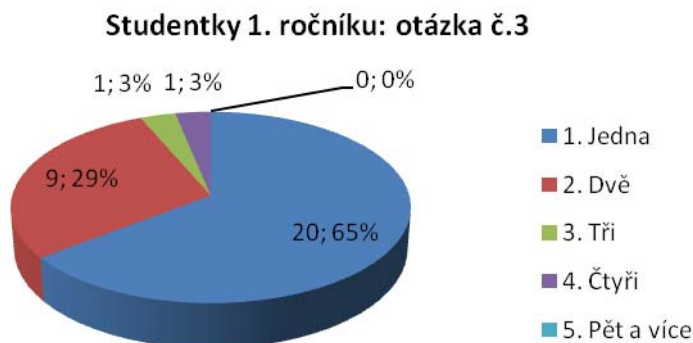
2, Na kolik vysokých škol jste dělala přijímací zkoušky?

Studentky 1. ročníku: č.2

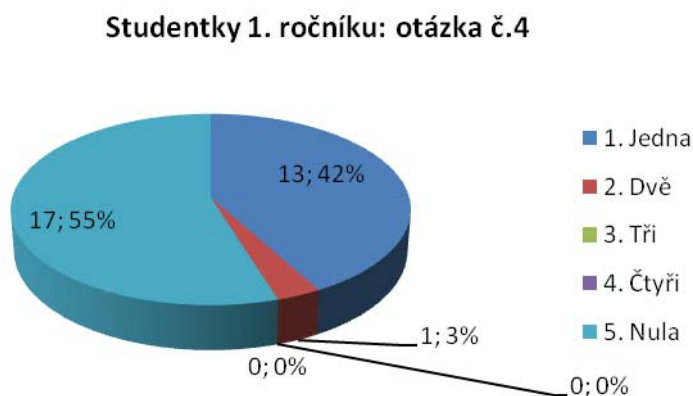
Z odpovědí můžeme vidět, že počet škol, na které dívky dělaly přijímací zkoušky, se liší. Nejvíce dívek se účastnilo dvou přijímacích řízení.

3, Na kolik vysokých škol s pedagogickým zaměřením jste se dostala?

Z grafu můžeme vidět, že 35% dívek se dostalo kromě oboru Učitelství pro MŠ také na další pedagogický obor, což znamená, že 35% dívek si vybíralo mezi dvěma a více pedagogickými obory a rozhodlo se začít studovat právě Učitelství pro MŠ.

4, Na kolik ostatních vysokých škol (tj. nepedagogického zaměření) jste se dostala?

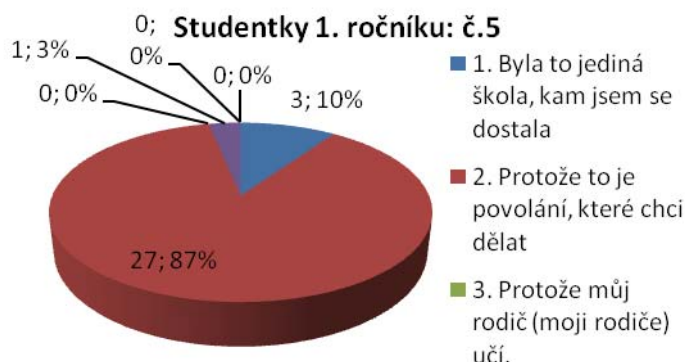

Téměř polovina dívek (45%) z celkového počtu oslovených se kromě škol s pedagogickým zaměřením dostaly i školy s nepedagogickým zaměřením, ale nastoupily ke studiu oboru Učitelství pro MŠ.

Z předchozích čtyř otázek vyplývá, že 11 dívek si vybíralo mezi dvěma a více pedagogickými obory a rozhodlo se začít studovat právě Učitelství pro MŠ a zároveň 14 dívek z celkového počtu oslovených se kromě škol s pedagogickým zaměřením dostalo i školy s nepedagogickým zaměřením, ale nastoupilo ke studiu oboru Učitelství pro MŠ.

Což znamená, že plných 25 dívek se rozhodovalo mezi dvěma a více obory, ale začalo studovat obor Učitelství pro MŠ. Z tohoto výsledku můžeme usuzovat, že tyto dívky považují studium oboru Učitelství pro MŠ za perspektivnější či prestižnější než jiné obory⁹. 6 dívek dělalo přijímací zkoušky pouze na tento obor.

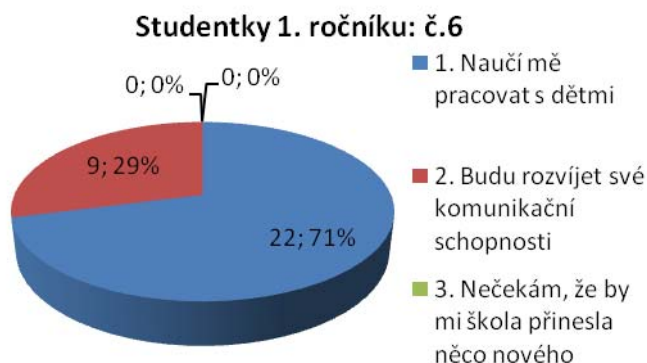
5, Proč jste si vybrala obor Učitelství pro MŠ?

Z těchto odpovědí mohu vyvodit, že většina dívek začala studovat učitelství pro MŠ proto, že by se v budoucnu chtěla stát učitelkami. Jen tři dívky odpověděly, že je to jediná škola, na kterou se dostaly, zároveň ale musíme říci, že tyto dívky patří do skupiny šesti dívek, které dělaly přijímací zkoušky pouze na obor Učitelství pro MŠ. Odpověď „protože můj rodič (moji rodičové) učí“ nebyla zastoupena vůbec. Na základě odpovědí na tuto otázku můžeme soudit, že většina dívek, které nastupuje ke studiu na oboru Učitelství pro MŠ na Jihočeské univerzitě tak činí proto, že by v budoucnu chtěla vykovávat povolání učitelky v MŠ.

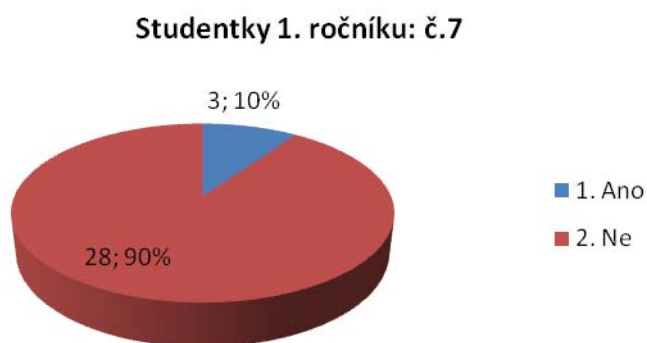
⁹ Tato interpretace je určité míry zjednodušující, protože dívky si mohly školu vybrat také např. na základě náročnosti studia či na základě rady rodičů.

6, Co si myslíte, že Vám dá studium na této škole?

Převaha dívek odpověděla, že je škola naučí pracovat s dětmi. Pouze devět dívek se domnívá, že je škola naučí komunikačním schopnostem. Nikdo neoznačil odpověď, že by mu škola nepřinesla nic nového. Většina dívek tedy předpokládá, že během studia tohoto oboru získá vědomosti potřebné k práci s dětmi.

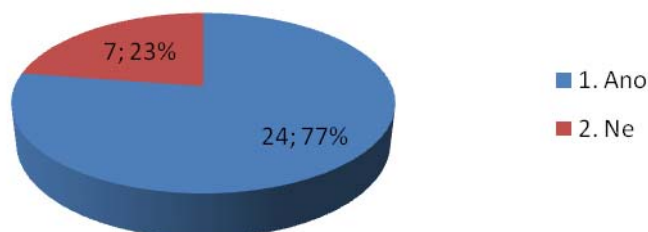
7, Je alespoň jeden z vašich rodičů pedagog?

Na tuto otázku odpovědělo 90% dívek, že jejich rodiče nevykonávají pedagogické zaměstnání. Jen tři dívky mají rodiče pedagogy.

8, Dovedete si představit učit v MŠ po celý Váš život?

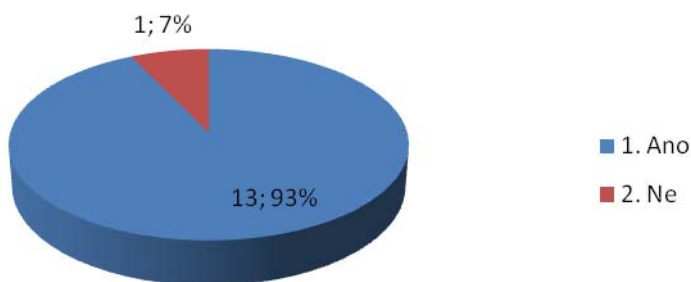
Studentky 1. ročníku: č.8

Převážná většina dívek odpověděla, že si dovedou představit, že bude pracovat jako učitelka v MŠ po celý svůj život. Jen sedm studentek si to představit nedovede.

9, Myslíte si, že pro výkon povolání učitelky v MŠ, je potřeba vysokoškolský titul získaný na pedagogické fakultě obor Učitelství pro MŠ?

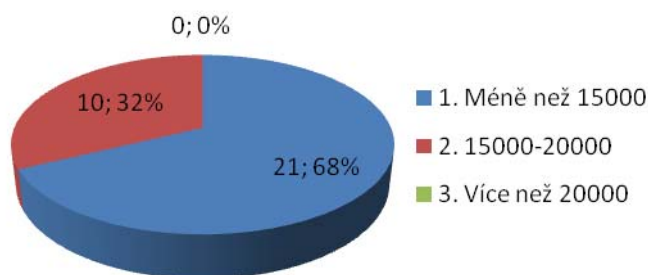
Studentky 1. ročníku: otázka č.9

93% dívek se domnívá, že pro výkon povolání učitelky v MŠ je potřeba vysokoškolského titulu. Jen jedna dívka si myslí, že není potřeba.

10, Kolik si myslíte, že je průměrný plat učitelky v MŠ?

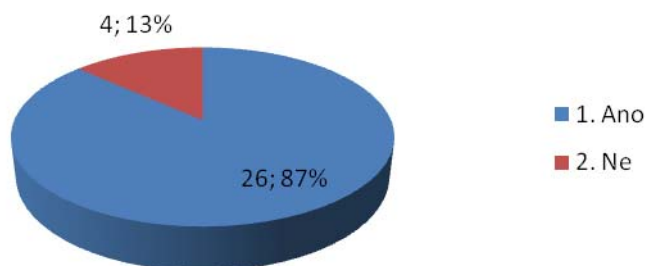
Studentky 1. ročníku: č.10

Studentky 1. ročníku z převážné většiny odpověděly, že průměrný plat učitele v MŠ je méně než 15000 korun. Deset dívek se domnívá, že plat učitelky se pohybuje v rozmezí mezi 15000 a 20 000 Kč. Nikdo si nemyslí, že je plat vyšší než 20000 korun.

11, Myslíte si, že povolání učitelky v MŠ je stejně důležité jako povolání lékaře?

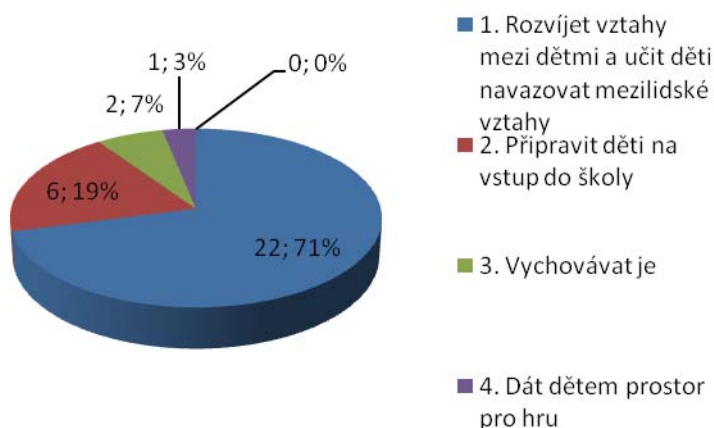
Studentky 1. ročníku: č.11

87% dívek se domnívá, že povolání učitelky je stejně důležité jako povolání lékaře. Jen 13% oslovených nepovažuje povolání učitelky v MŠ za tak důležité.

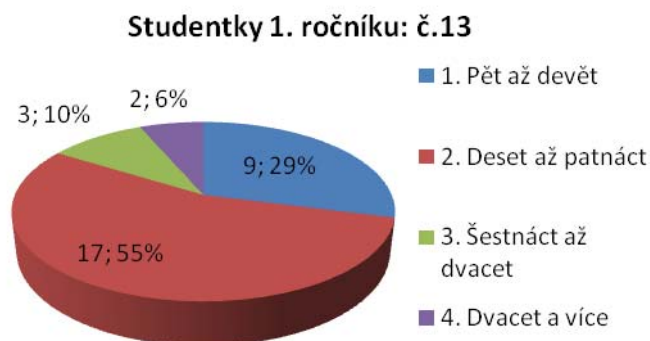
12, Co si myslíte, že je hlavním úkolem učitelky v MŠ?

Studentky 1. ročníku: č.12

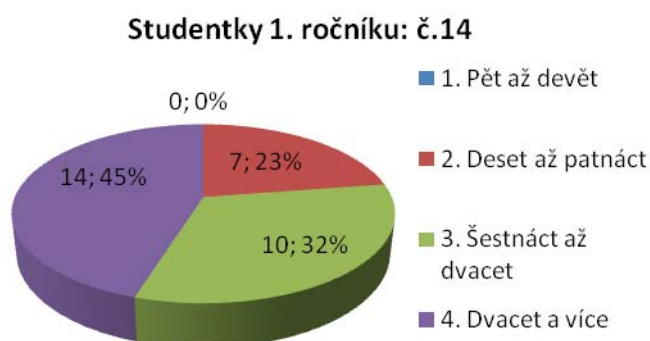
Dívky dosáhly překvapivého výsledku, kdy jako hlavní úkol učitelky v MŠ označily rozvíjení vztahů mezi dětmi a učení je navazovat mezilidské vztahy. Jen šest dívek za hlavní úkol považuje přípravu dětí na vstup do školy. Dvě dívky se domnívají, že je hlavním úkolem děti vychovávat. A pouze jedna dívka označila možnost týkající se hry.

13, Kolik si myslíte, že je ideální mít dětí ve třídě?

Dvě dívky považují za ideální počet ve třídě dvacet dětí. Tři se domnívají, že optimální je 16-20. Devět dívek si myslí, že ideální počet dětí se pohybuje v rozmezí 5 až 9 dětí. Polovina dívek se domnívá, že je ideální mít 10-15 dětí ve třídě.

14, Kolik myslíte, že je v současné době dětí v MŠ ve třídě?

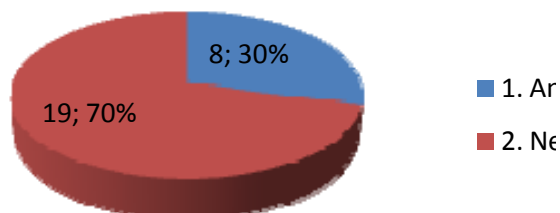

40% dívek se domnívá, že počet dětí ve třídě je v současnosti 20 a více dětí ve třídě v MŠ. Nemalé procento si myslí, že je ve třídách 16-20 dětí ve třídě. A sedm dívek si myslí, že v současných třídách je 10-15 dětí ve třídě.

12. Vyhodnocení dotazníku pro studentky 3. ročníku

1. Máte vystudovanou střední pedagogickou školu?

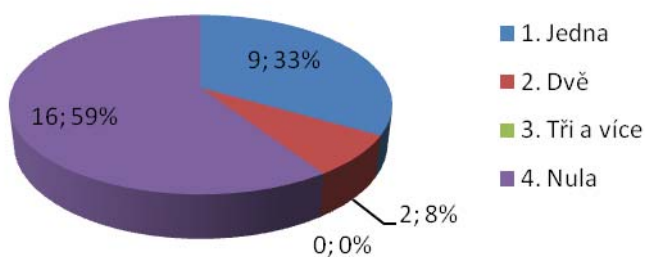
Studentky 3. ročníku

30% dívek studovalo na střední pedagogické škole, celých 70% nikoli.

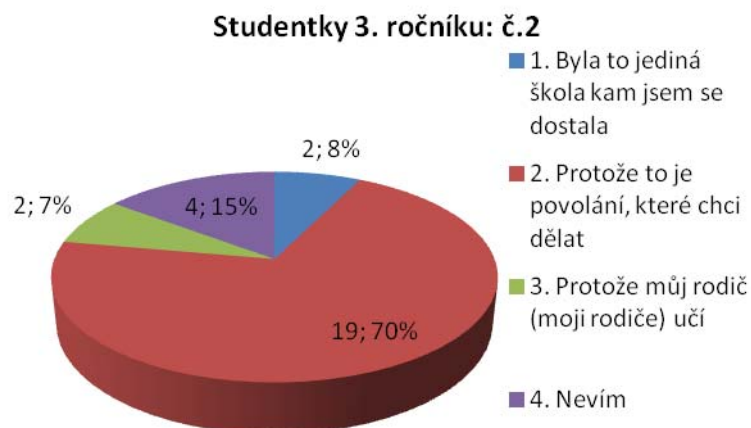
2, Na kolik vysokých škol (tj. nepedagogického zaměření) jste se dostala?

Studentky 3. ročníku: č.1

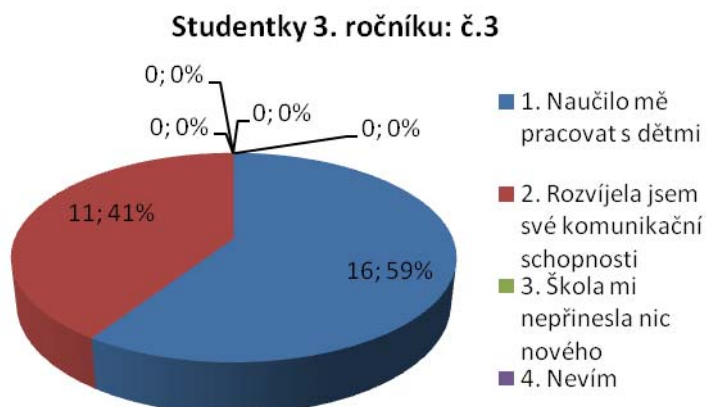
Z odpovědí vyplývá, že 59% dívek se dostalo pouze na školy pedagogického zaměření. Zbývající dívky (33% a 8%) se dostaly i na jiné školy než na školy s pedagogickým zaměřením.

3, Proč jste si vybrala obor Učitelství pro MŠ?

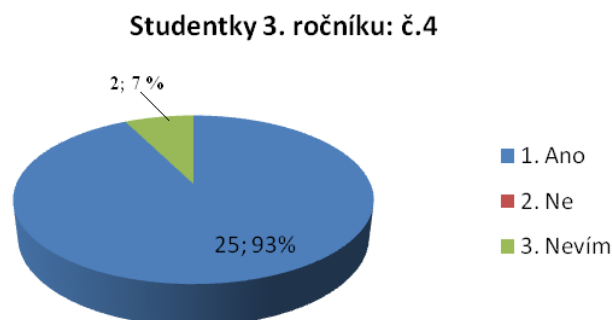
Na otázku, proč si dívky vybraly právě obor Učitelství pro MŠ, dívek řeklo, že je to povolání, které by chtěly v budoucnu vykonávat.

4, Co si myslíte, že Vám dalo studium na této škole?

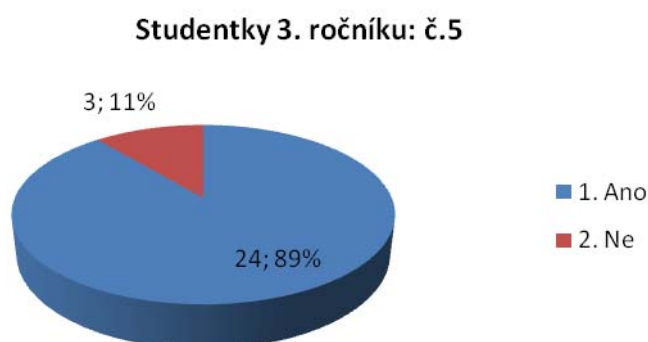
59% dívek říká, že je studium na vysoké škole naučilo pracovat s dětmi. Jedenáct dívek si cení toho, že si zlepšily své komunikační schopnosti.

5, Bylo pro Vás studium přínosné?

93% dívek odpovědělo, že pro ně studium bylo přínosné. Žádná z dívek si nemyslí, že studium by jim studium nic nedalo, a 7% neví, zda jim studium přineslo něco nového.

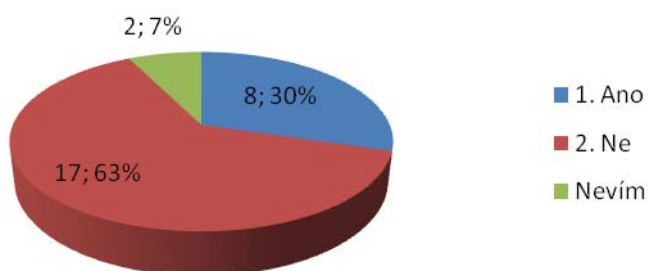
6, Šla byste po zkušenostech se studiem na této škole znovu studovat tento obor?

Většina dívek (89%) by znovu šlo studovat tento obor. Jen tři dívky nikoli. Tuto otázku jsem zvolila, abych zjistila, zda si děvčata zvyšují kvalifikaci, aby byla dostatečně informovaná o práci učitelky v MŠ. Je patrné, že si dívky na základě studia udělaly obrázek o tom, co vše zahrnuje práce učitelky v MŠ. Tři dívky by v případě, že by měly možnost vybrat si jinou vysokou školu, tak učinily.

7, Shoduje se výuka s tím, s čím se setkáváte na praxi?

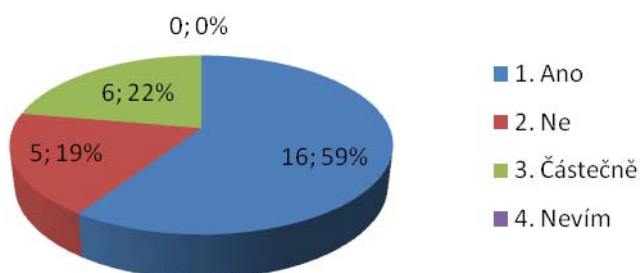
Studentky 3. ročníku: č.6

63% studentek se domnívá, že se výuka neshoduje s tím, s čím se setkávají v praxi. Osm dívek je přesvědčeno, že se výuka shoduje s praxí, a dvě dívky neví.

8, Naplňuje Vás praxe?

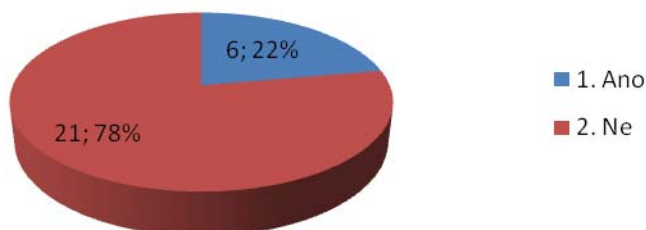
Studentky 3. ročníku: č.7

Výsledky ukazují, že praxe naplňuje 59% dívek. Pět dívek v praxi nenachází naplnění. Praxe částečně uspokojuje 22% dotazovaných dívek.

9, Je alespoň jeden z vašich rodičů pedagog?

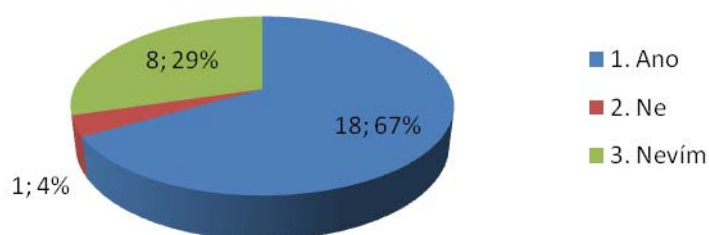
Studentky 3. ročníku: č.8

U této otázky jsem předpokládala, že dívky budou mít převážně rodiče pedagogy, ale výsledky mé přesvědčení nepotvrzují. 78% dívek nemá ani jednoho z rodičů pedagogem, jen 22% má alespoň jednoho z rodičů pedagogem.

10, Chtěla byste v budoucnu vykonávat profesi učitelky v MŠ?

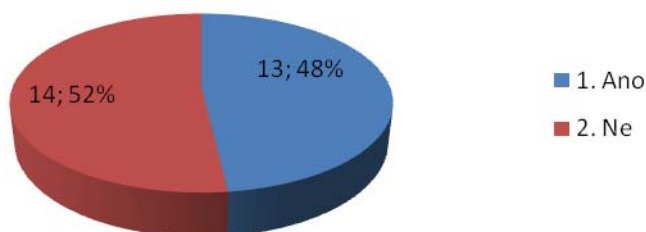
Studentky 3. ročníku: č.9

V budoucnu by povolání učitelky v MŠ chtěla vykonávat většina dívek. Jen jedna dívka by nechtěla pracovat jako učitelka ve MŠ. A osm dívek ještě neví.

11, Dovedete si představit, že byste celý Váš život učila v MŠ?

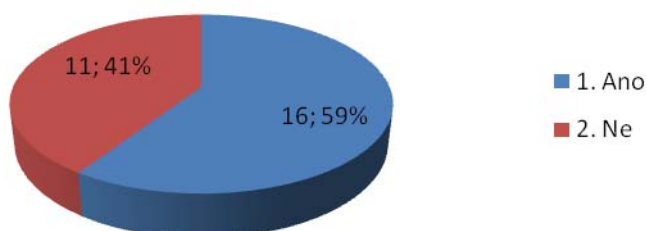
Studentky 3. ročníku: č.10

Práce učitelky je velmi psychicky náročná a představa vykonávat toto povolání po celý život je nepředstavitelná pro 52% dotazovaných dívek. Oproti tomu si 48% dívek dovede představit, že by vykonávalo povolání učitelky v MŠ po celý život.

12, Myslíte si, že pro výkon povolání učitelky v MŠ je potřeba vysokoškolský titul získaný na pedagogické fakultě obor Učitelství pro MŠ?

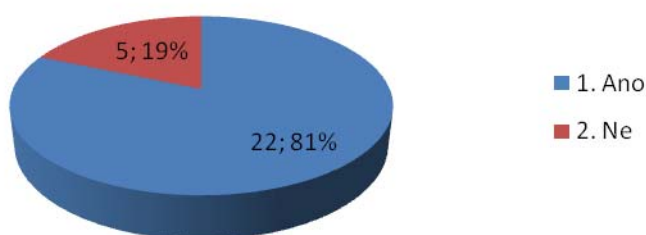
Studentky 3. ročníku: č.11

59% studentek je přesvědčeno o tom, že vysokoškolský titul je pro výkon povolání učitelky v MŠ důležitý. Oproti tomu se 41% domnívá, že titul není potřeba.

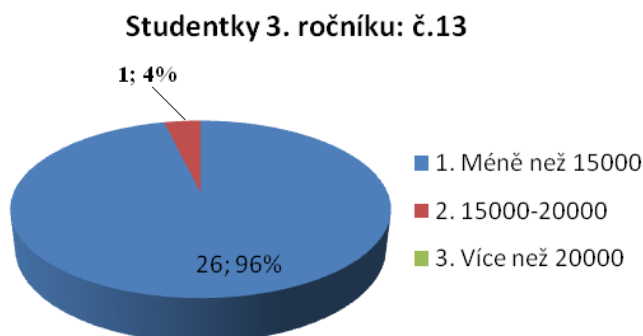
13, Myslíte si, že povolání učitelky v MŠ je stejně důležité jako povolání lékaře?

Studentky 3. ročníku: č.12

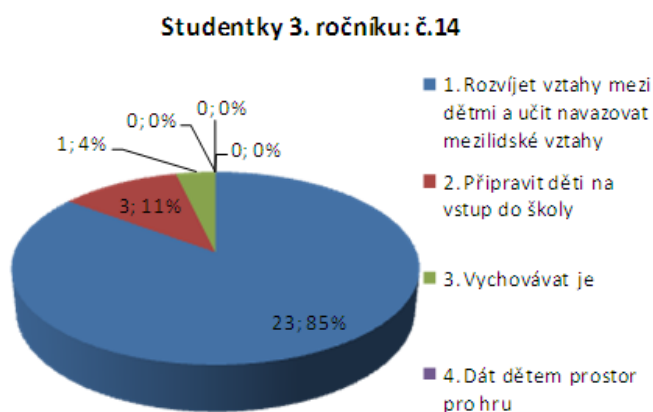
Studentky 3. ročníku znají hodnotu povolání učitelky v MŠ, a proto u nich není toto povolání podhodnocované. Téměř většina 81%, považuje povolání učitelky v MŠ za stejně důležité jako povolání lékaře. Jen pět dívek se domnívá, že povolání lékaře je důležitější.

14, Kolik si myslíte, že je průměrný plat učitelky v MŠ?

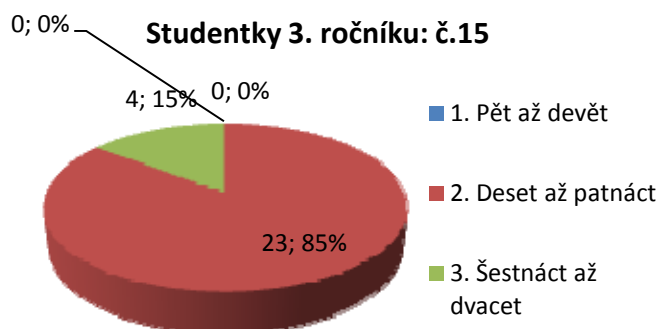
Valná většina je toho názoru, že průměrný plat učitelky v MŠ je méně než 15000. Jen jedna se domnívá, že plat učitelky se pohybuje v rozmezí mezi 15000-20000 korun.

15, Co je podle Vás, hlavním úkolem učitelky MŠ?

Hlavním úkolem učitelky v MŠ je podle studentek především rozvíjení komunikační schopnosti a učit děti navazovat mezilidské vztahy. Tři dívky za nejdůležitější považují přípravu dětí na vstup do školy. Jedna studentka pokládá za hlavní úkol výchovu dětí.

16, Kolik si myslíte, že je ideální mít dětí ve třídě?

10-15 dětí ve třídě považuje za optimální 85% dívek. 15% si myslí, že optimální počet dětí je 16-20 a nikdo nepovažuje za ideální počet dvacet a více dětí.

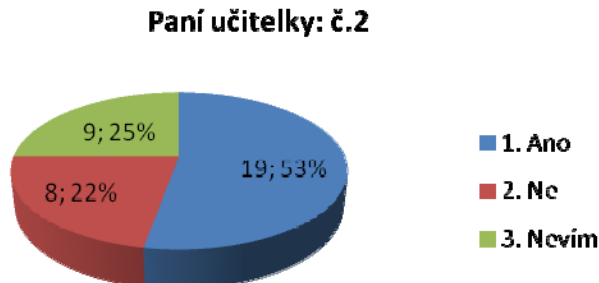
13. Vyhodnocení dotazníku pro paní učitelky

1, Jste spokojená se svým povoláním učitelka v MŠ?

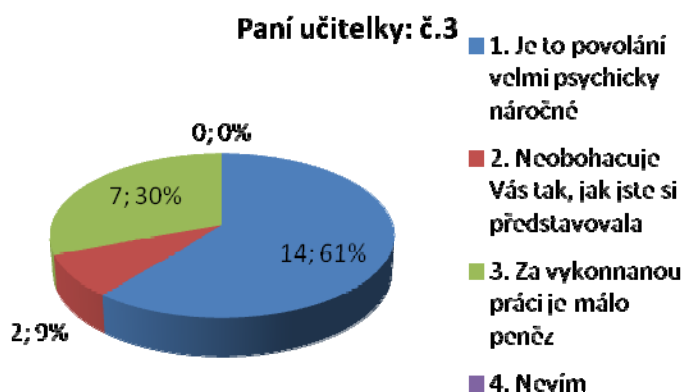
80% paní učitelek odpovědělo, že je spokojeno se svým povoláním. Jen malé procento není s touto prací nespokojeno a šest paní učitelek odpovědělo, že neví, zda jsou spokojené s povoláním učitelky v MŠ.

2, Kdybyste se rozhodovala o výběru svého povolání, vybrala byste si toto povolání znovu?

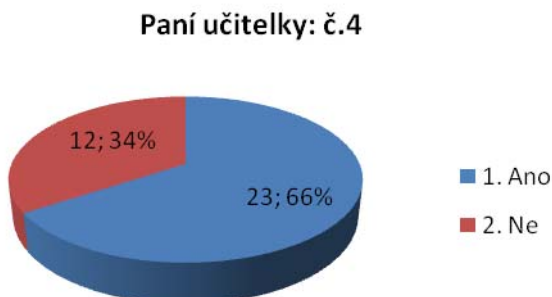
Graf nám ukazuje, že povolání učitelky v MŠ by si znova zvolilo 53%. Je to do jisté míry zarážející, protože na předchozí otázku, nám 80% učitelek odpovědělo, že je s tímto zaměstnáním spokojeno. 22% dotazovaných by si již profesi učitelky v MŠ nevybralo a 25% si není jisto, jak by se v takovém případě zachovalo.

3, Pokud byste si toto povolání znovu nevybrala, proč?

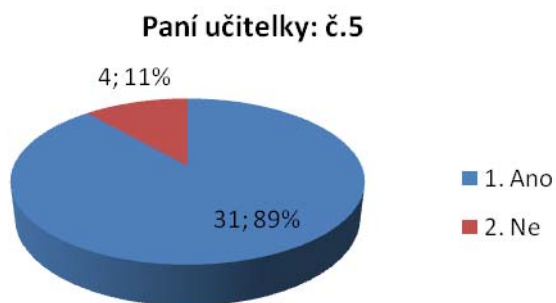
Na tuto otázku měly odpovídat jen ty paní učitelky, které v předchozí odpovědi odpověděly, že by si znova povolání učitelky v MŠ nevybraly. Přesto však tuto otázku zodpovědělo 23 dotazovaných. Téměř 61% vybralo odpověď, že je to povolání velmi psychicky náročné. Paní učitelkám také nevyhovují nízké platy. Pouze dvě paní učitelky si vybraly odpověď, že je toto povolání nenaplnňuje tak, jak si představovaly.

4, Naplňuje Vás toto povolání tak, jak jste si představovala?

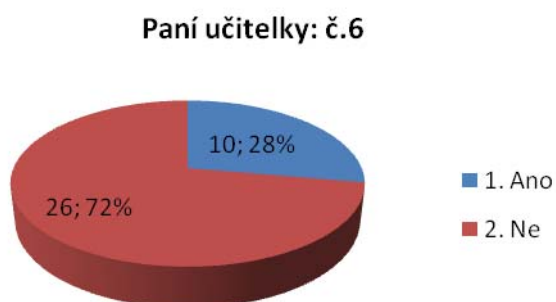
Na tuto otázku neodpověděla jedna paní učitelka. 66% paní učitelek přináší práci naplnění. Ale 34% nikoli.

5, Myslíte si, že lidé považují povolání učitelky v MŠ za málo náročné?

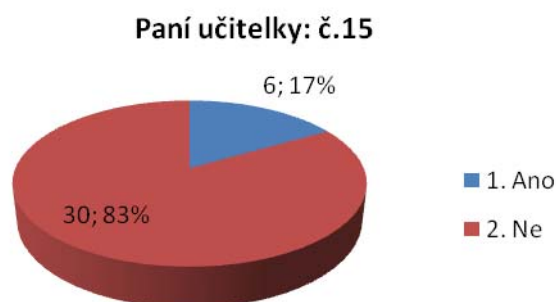
Z odpovědí můžeme vyčíst, že většina paní učitelek si myslí, že ostatní toto povolání považují za málo náročné. Jen čtyři dotazované si to nemyslí.

6, Myslíte si, že pro výkon povolání učitelky v MŠ je potřeba vysokoškolský titul na pedagogické fakultě učitelství pro MŠ?

Paní učitelky ve většině odpověděli, že pro výkon povolání učitelky v MŠ není potřeba vysokoškolského titulu. Jen 28% si myslí, že je titul potřebný.

15, Máte vysokoškolské studium v oboru pedagogika, případně v současné době studujete?

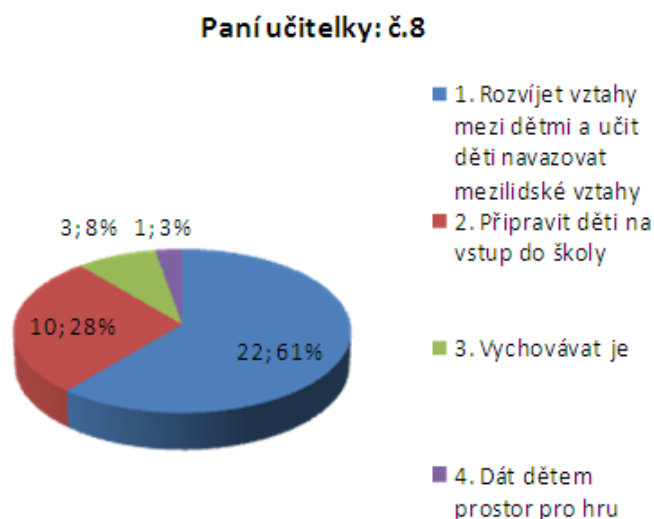
Vysokoškolské studium má šest paní učitelek a ostatní nikoli.

7, Myslíte si, že je práce učitelky v MŠ stejně důležitá jako povolání lékaře?

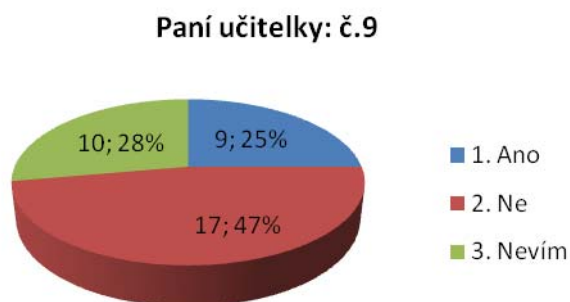
Povolání lékaře považuje za stejně důležité jako povolání učitelky v MŠ až 86% respondentek. Pouhých 14% si to nemyslí.

8, Co si myslíte, že je hlavním úkolem učitelky MŠ?

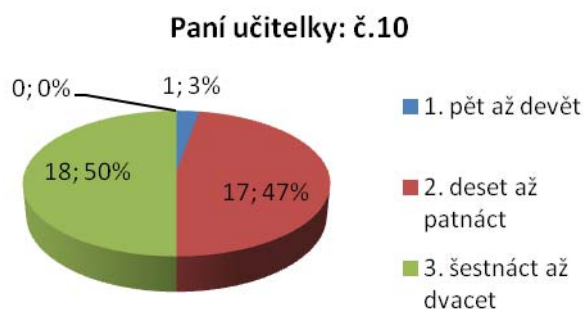
Za hlavní úkol považuje 61% paní učitelek rozvoj mezilidských vztahů. Hojně je také zastoupen názor, že je důležité připravit děti na vstup do školy (28%). 8% paní učitelek se domnívá, že nejdůležitější je děti vychovávat. Pouze jedna paní učitelka si myslí, že nejdůležitějším úkolem vytvořit dětem prostor pro hru.

9, Doporučila byste povolání učitelky v MŠ svým dětem?

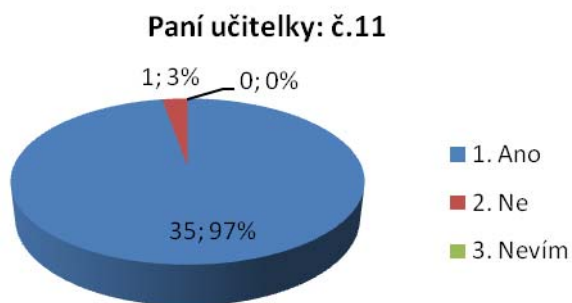
Svým dětem by povolání učitelky v MŠ doporučilo 47%. 28% neví, zda by toto povolání svým dětem doporučily. Téměř polovina paní učitelek si je jista tím, že by toto povolání svým dětem nedoporučila.

10, Kolik je ideální mít dětí ve třídě MŠ?

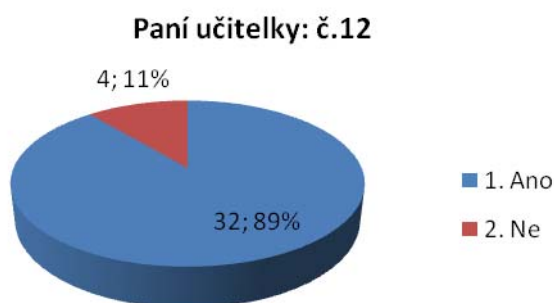
Na otázku, kolik je ideální mít dětí ve třídě, odpovědělo převážným počtem na odpověď 16-20 dětí. Skoro vyrovnaných odpovědí bylo na odpověď 10-15 dětí. A jen jedna paní učitelka by chtěla mít ve třídě 5-9 dětí.

11, Považujete povolání učitelky v MŠ za náročné povolání?

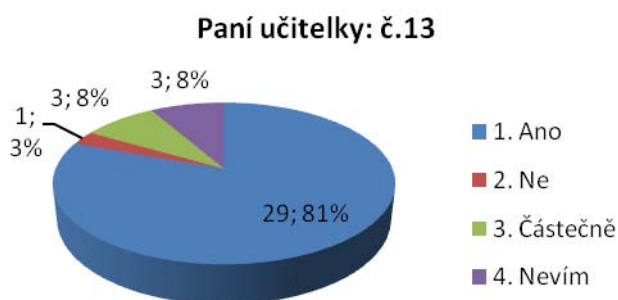
Z 97% si paní učitelky myslí, že povolání je velmi psychicky náročné.

12, Jste po práci unavená?

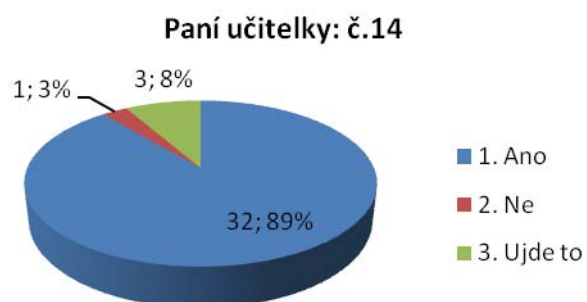
Po práci je unavených až 89% paní učitelek. Jen čtyři učitelky po práci nejsou unavené.

13, Děláte svou práci, i po letech praxe, stále naplno?

Většina paní učitelek dělá i po letech praxe svou práci stále naplno. Jedna z paní učitelek práci nevykonává naplno. Částečně se snaží práci vykonávat tři paní učitelky a 8% neví, zda vykonávají svou práci naplno.

14, Jste spokojená v práci s pracovním kolektivem?

Převážná většina paní učitelek je spokojena se svým kolektivem. Nespokojená je jedna paní učitelka a tři zbývající odpověděly, že pracovní kolektiv ujde.

Závěr

Cílem této práce bylo porovnání reality povolání učitelky v mateřské škole s představami, které o tomto povolání mají studentky prvního a třetího ročníku oboru Učitelství pro MŠ na Jihočeské univerzitě. Proto jsem v teoretické části práce popsala obsah pracovní náplně učitelek v mateřské škole a jejich hlavní úkoly, se kterými se musí vypořádat. Zmínila jsem také požadavky, které jsou kladeny na osobnost pedagoga, a zdůraznila roli vztahů na pracovišti. Krátce jsem se zabývala fenoménem stresu a popisem syndromu vyhoření. Pokusila jsem se čtenáři přiblížit způsob, jakým jsou učitelky v MŠ platově hodnoceny. V neposlední řadě jsem se dotkla problematiky počtu dětí ve třídách v MŠ.

Na základě tohoto teoretického rámce jsem definovala hypotézy a vytvořila otázky pro tři typy dotazníků. První dotazník byl určen studentkám prvního ročníku oboru Učitelství pro MŠ na Jihočeské univerzitě, druhý dotazník studentkám třetího ročníku a poslední paní učitelkám v mateřských školách. Důvody, proč jsem vybrala právě tento vzorek, byly představeny v empirické části, ve které jsem popsala, jak jsem postupovala v rámci dotazníkového šetření.

1. Hypotéza

Dívky, které nastupují ke studiu oboru Učitelství pro MŠ, přichází ze středních pedagogických škol.

Předpokládala jsem, že na obor učitelství pro MŠ se budou hlásit především dívky ze středních pedagogických škol. Studentky 1. ročníku z 65% nestudovali střední pedagogickou školu. 70% studentek 3. ročníku také nestudovalo střední pedagogickou školu. Hypotézu tedy můžeme považovat za vyvrácenou.

2. Hypotéza

Většina dívek, které nastupují na tento obor, má alespoň jednoho z rodičů pedagogem.

Hypotéza byla na základě získaných odpovědí vyvrácena. Předpokládala jsem že, rodiče budou buď vzorem pro dívky, v pedagogické činnosti nebo budou chtít, aby pokračovaly ve stopách svých rodičů.

3. Hypotéza

Oslovené nám řeknou, že k povolání v MŠ je důležitý vysokoškolský titul s pedagogickým zaměřením.

Studentky jak 1., tak 3. ročníku jsou přesvědčeny, že titul na vysoké škole je pro povolání učitelky v MŠ potřebný. Paní učitelky v praxi se domnívají, že titul není nutný.

4. Hypotéza

Při srovnání povolání učitelky v MŠ a povolání lékaře většina řekne, že povolání lékaře je důležitější.

Na základě odpovědí od studentek, ale i od paní učitelek my hypotéza byla vyvrácena. Všechny oslovené považují povolání lékaře za stejně důležité. U studentek ani u paní učitelek toto povolání není podhodnocené. Uvědomují si náročnost svého oboru.

5. Hypotéza

Nastupující studentky nemají reálný pohled na plat učitelek v MŠ.

Hypotéza byla na základě odpovědí vyvrácena, většina dívek studujících prvním rokem odpověděla že, průměrný plat učitelek v MŠ je méně než 15000 korun a 32% si myslí, že průměrný plat je 15000-20000 korun. Studentky studující třetím rokem odpověděly z 96%, že průměrný plat je méně než 15000 korun a jen jedna odpověděla, že plat je v rozmezí 15000-20000 korun.

Můžeme tedy říci, že studentky 3. ročníku mají lepší představu o platech učitelek v MŠ než studentky prvního roku studia.

Na závěr bych chtěla shrnout získané poznatky. Hlavním záměrem vyhodnocených dotazníků bylo porovnání výsledků odpovědí studentek 1. a 3. ročníku a paní učitelek. V první části jsem porovnávala jen ty otázky, které jsem zadala do všech třech dotazníků, ve druhé části porovnávám pouze odpovědi studentek 1. a 3. ročníku.

První část

Na otázku: *Myslíte si, že povolání učitelky v MŠ je stejně důležité jako povolání lékaře?* Z odpovědí paní učitelek a studentek 1. a 3. ročníku mohu vyvodit závěr, že většina si myslí, že povolání učitelky a lékaře je stejně důležité. Můžeme tedy usuzovat, že studentkami ani paní učitelkami toto povolání není podhodnocené a představy studentek se nějak neliší s realitou učitelek v MŠ.

Další otázku, kterou jsem porovnávala, zněla: *Myslíte si, že pro výkon povolání učitelek v MŠ je potřeba vysokoškolský titul na pedagogické fakultě obor učitelství pro MŠ?* Z odpovědí mohu odvodit, že paní učitelky si nemyslí, že pro výkon povolání učitelky v MŠ je potřeba vysokoškolský titul. Studentky 1. a 3. ročníku se naopak domnívají, že vysokoškolský titul je potřebný. Vyplývá to i z toho, že jen malé procento paní učitelek v MŠ titul má a tudíž jej nepovažují za důležitý.

Další otázka, na kterou se zaměřím, je: *Co si myslíte, že je hlavním úkolem učitelky v MŠ?* Všechny tři skupiny považují za nejdůležitější rozvíjet vztahy mezi dětmi a učit je navazovat mezilidské vztahy, ale u paní učitelek je velké množství odpovědí, které zdůrazňují potřebu připravovat děti na vstup na základní školu. Samozřejmě hlavní úlohu v přípravě dětí do školy by měli mít rodiče, ale vždy tomu tak není, a proto paní učitelky dobrovolně přebírají zodpovědnost a tuto rodičovskou práci dohánějí s dětmi ve školce.

Otázka, *kolik je ideální mít dětí v MŠ*, byla vyhodnocena takto. Představy studentek jsou jiné než představy paní učitelek. Dá se usuzovat, že paní učitelky mají reálnější pohled na počet dětí ve třídách a ví, že třída po 5-9 dětech není reálná. Jak už jsem v teoretické části zmínila, počet dětí podle normy je 24 dětí, ale ve třídách se setkáme i s více jak 28 dětmi na jednu třídu. Ideální počet, abychom mohli splňovat cíle RVP, by byl podle pohledu studentek a paní učitelek kolem 15 dětí na třídu.

Druhá část

Na základě odpovědí na otázku, *zda je alespoň jeden z Vašich rodičů pedagogem* jsem došla k závěru, že jak studentky 1., tak i studentek 3. ročníku nemají rodiče

pedagogy. Na základě těchto výsledků se dá říci, že studentky nešly ve stopách svých rodičů, ale bylo to jejich svobodné rozhodnutí stát se paní učitelkami v MŠ.

Vyhodnocení otázky: *Dovede si představit učit v MŠ po celý Váš život?* Téměř polovina studentek třetího ročníku odpověděla, že si dovedou představit učit celý život. Oproti tomu studentky 1. ročníku se shodly v tom, že si dovedou představit, že budou učit celý život v MŠ. Mohu se tedy domnívat, že studentky 3. ročníku ví, co práce obnáší a vědí jak je tato práce náročná, proto si nedovedou představit, že by toto povolání vykonávaly celý život. Studentky 1. ročníku ještě nevědí, jak je to povolání náročné.

Odpovědi na otázku, *kolik si myslíte, že je průměrný plat učitelek v MŠ*, odpověděly studentky následovně. Studentky třetího ročníku se ve valné většině shodly na výši platu kolem 15 000 Kč. Na druhé straně studentky 1. ročníku ve svých odpovědích rozdělily na dvě vyrovnané skupiny, jedna tvrdila, že je to méně než 15000, druhá 15 000-20 000 korun. Můžeme tedy říci, že studentky třetího ročníku mají reálnější představy o platu učitelek než studentky studující prvním rokem o platu učitelek.

Seznam literatury

BEČVÁŘOVÁ, Z. *Současná mateřská škola a její zřízení*. Praha : Portál, s. r. o., 2003. 152 s. ISBN 80-7178-537-7.

DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha : Karolinum, 2002. 371 s. ISBN 80-246-0139-7

DRÁPELA, V. *Přehled teorií osobnosti*. Praha : Portál, 1997. 175 s. ISBN 80-7178-134-7

GILLERNOVÁ I., HERMOCHOVÁ S., ŠUBRT R. *Sociální dovednosti učitele*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1990. 109 s. ISBN 80-7066-039-2

HELUS, Z. *Dítě v osobnostním pojetí*. Praha : Portál, s.r.o., 2004. 228 s. ISBN 80-7178-888-0.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*. Praha : Portál, s. r. o., 2005. 408 s. ISBN 80-7367-040-2

HRABAL V., HELUS Z. *Sociální psychologie pro učitele*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1984, 153 s.

HOLEČEK, V. *Aplikovaná psychologie pro učitele I*. Plzeň : Západočeská univerzita, 2002. 74 s.

KALLWASS, A. *Syndrom vyhoření*. Praha : Portál, 2007. 144 s. ISBN 978-80-7367-299-7

KOMENSKÝ, J. A. *Informatorium školy mateřské*. Praha : Kalich, 1992. 140 s. ISBN 80-7017-492-7

KOPŘIVA P., NOVÁČKOVÁ J., NEVOLOVÁ D., KOPŘIVOVÁ T. *Respektovat a být respektován*. Kroměříž : Spirála, 2008. 286 s. ISBN 978-80-904030-0-0

KOŤÁTKOVÁ, S. *Dítě a mateřská škola*. Praha : Grada Publishing, a.s., 2008. 200 s. ISBN 978-80-247-1568.

KŘIVOHLAVÝ, J. *Psychologie zdraví*. Praha : Portál, 2001. 279 s. ISBN 80-7178-551-2

KŘIVOHLAVÝ, J. *Jak neztratit nadšení*. Praha : Grada Publishing, spol. s r. o., 1998. 136 s. ISBN 80-7169-551-3.

MERTIN, V., GILLERNOVÁ, I. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Praha : Portál, 2003. 230 s. ISBN 80-7178-799-X.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE a TĚLOVÝCHOVY. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha : TAURIS, 2004. 48 s.

PLHÁKOVÁ, A. *Učebnice obecné psychologie*. Praha : Academia, 2004. 472 s. ISBN 268-3702005.

PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. Praha : Portál, s.r.o., 2005. 481 s. ISBN 80-7367-047-X.

PRŮCHA, J. *Přehled pedagogiky*. Praha : Portál, 2000. 272 s. ISBN 80-7178-399-4.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha : Portál, 1995. 292 s. ISBN 80-7178-029-4.

RENZETTI, C. M., CURRAN, D. J. *Ženy, muži a společnost*. Praha : Karolinum, 2003. 642 s. ISBN 80-246-0525-2.

SVOBODOVÁ, E. *Prosociální činnosti v předškolním vzdělávání*. Praha : Raabe, 2007. 133 s. 80-86307-39-5

VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H. *Pedagogika pro učitele*. Havlíčkův Brod : Grada Publishing, 2007. 404 s. ISBN 978-80-247-1734-0.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*. Praha : Karolinum, 2005. 467 s. ISBN 80-246-0956-8.

Internetové odkazy

aplikace.msmt.cz/DOC/MJRVPPVdoVestnikupokorekture2.doc, Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy [cit. 10. března 2010]

<http://domaci.ihned.cz/c1-37737910-nejnizsi-plat-ve-skolstvi-maji-ucitele-materskych-skolek>, Online zprávy hospodářských novin [cit. 15. března 2010]

http://jcu.chytrak.cz/spol/pgss/teorie_ke_zkousce.pdf, Teorie ke zkoušce [cit. 5. března 2010]

www.osops.cz/download/files/analyza-odmenovani.pdf, Analýza odměňování [cit. 15. března 2010])

<http://old.rvp.cz/clanek/320/1143>, Metodický portál RVP-články [cit. 15. března 2010]

Použité výzkumy

Eva Svobodová. 2009

Seznam příloh

Příloha č. 1: Dotazníky pro studentky 1. ročníku

Příloha č. 2: Dotazníky pro studentky 3. ročníku

Příloha č. 3: Dotazníky pro paní učitelky

Příloha č. 4: Platová tabulka

Příloha č. 1

Dotazník pro studentky 1. ročníku, oboru Učitelství pro MŠ

Následující dotazník slouží k průzkumu v souvislosti se zpracováním bakalářské práce
na téma:

Představy o povolání učitelek v mateřských školách a současná realita

Dotazník je naprosto anonymní. Pokud není uvedeno jinak, vyberte prosím jen jednu odpověď a to tu,
která je Vám nejbližší.

Děkuji za spolupráci a Váš čas.

Simona Krausová

studentka 3. ročníku Jihočeské univerzity v ČB

1. Jakou střední školu jste vystudovala? (napište)

.....

2. Na kolik vysokých škol jste dělala přijímací zkoušky?

- a) 1
- b) 2
- c) 3
- d) 4
- e) 5 a více

3. Na kolik vysokých škol s pedagogickým zaměřením jste se dostala?

- a) 1
- b) 2
- c) 3
- d) 4
- e) 5 a více

4. Na kolik ostatních vysokých škol (tj. nepedagogického zaměření) jste se dostala?

- a) 1
- b) 2
- c) 3
- d) 4
- e) 0

5. Proč jste si vybrala obor Učitelství pro MŠ?

- a) Byla to jediná škola, kam jsem se dostala.
- b) Protože to je povolání, které chci dělat.
- c) Protože můj rodič (moji rodiče) učí.
- d) Nevím

6. Co si myslíte, že Vám dá studium na této škole?

- a) Naučí mě pracovat s dětmi.
- b) Budu rozvíjet své komunikační schopnosti.
- c) Nečekám, že by mi škola přinesla něco nového.
- d) Nevím.

7. Je alespoň jeden z vašich rodičů pedagog?

- a) Ano
- b) Ne

8. Dovedete si představit učit v MŠ po celý Váš život?

- a) Ano
- b) Ne

9. Myslíte si, že pro výkon povolání učitelky v MŠ, je potřeba vysokoškolský titul získaný na pedagogické fakultě obor Učitelství pro MŠ?

- a) Ano
- b) Ne

10. Kolik si myslíte, že je průměrný plat učitelky v MŠ?

- a) Méně než 15000
- b) 15000 – 20000
- c) Více než 20000

11. Myslíte si, že povolání učitelky v MŠ je stejně důležité jako povolání lékaře?

- a) Ano
- b) Ne

12. Co si myslíte, že je hlavním úkolem učitelky MŠ?

- a) Rozvíjet vztahy mezi dětmi a učit děti navazovat mezilidské vztahy
- b) Připravit děti na vstup do školy
- c) Vychovávat je
- d) Dát dětem prostor pro hru

13. Kolik si myslíte, že je ideální mít dětí ve třídě?

- a) 5 – 9
- b) 10 – 15
- c) 16 – 20
- d) 20 a více

14. Kolik myslíte, že je v současné době dětí v MŠ ve třídě?

- a) 5 – 9
- b) 10 - 15
- c) 16 – 20
- d) 20 a víc

Příloha č. 2

Dotazník pro studentky 3. ročníku, oboru Učitelství pro MŠ

Následující dotazník slouží k průzkumu v souvislosti se zpracováním bakalářské práce
na téma:

Představy o povolání učitelek v mateřských školách a současná realita

Dotazník je naprosto anonymní. Pokud není uvedeno jinak, vyberte prosím jen jednu odpověď a to tu,
která je Vám nejbližší.

Děkuji za spolupráci a Váš čas.

Simona Krausová

studentka 3. ročníku Jihočeské univerzity v ČB

1. Máte vystudovanou střední pedagogickou školu?

- a) Ano
- b) Ne

2. Na kolik ostatních vysokých škol, pouze nepedagogického zaměření, jste se dostala?

- a) 1
- b) 2
- c) 3 a více
- d) 0

3. Proč jste si vybrala obor Učitelství pro MŠ?

- e) Byla to jediná škola, kam jsem se dostala.
- f) Protože to je povolání, které chci dělat.
- g) Protože můj rodič (moji rodiče) učí.
- h) Nevím

4. Co si myslíte, že Vám dalo studium na této škole?

- a) Naučilo mě pracovat s dětmi.
 - b) Rozvíjela jsem své komunikační schopnosti.
 - c) Škola mi nepřinesla nic nového.
 - d) Nevím.
-

5. Bylo pro Vás studium přínosné?

- a) Ano
 - b) Ne
 - c) Nevím
-

6. Šla byste po zkušenostech se studiem na této vysoké škole znovu studovat tento obor?

- a) Ano
 - b) Ne
-

7. Shoduje se výuka s tím, s čím se setkáváte na praxi?

- a) Ano
 - b) Ne
 - c) Nevím
-

8. Naplňuje Vás praxe?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Částečně
- d) Nevím

9. Je alespoň jeden z vašich rodičů pedagog?

- c) Ano
 - d) Ne
-

10. Chtěla byste v budoucnu vykonávat profesi učitelka v MŠ?

- a) Ano
 - b) Ne
 - c) Nevím
-

11. Dovedete si představit, že byste celý Váš život učila v MŠ?

- c) Ano
 - d) Ne
-

12. Myslíte si, že pro výkon povolání učitelky v MŠ, je potřeba vysokoškolský titul získaný na pedagogické fakultě obor Učitelství pro MŠ?

- c) Ano
 - d) Ne
-

13. Myslíte si, že povolání učitelky v MŠ je stejně důležité jako povolání lékaře?

- c) Ano
 - d) Ne
-

14. Kolik si myslíte, že je průměrný plat učitelky v MŠ?

- d) Méně než 15000
- e) 15000 – 20000
- f) Více než 20000

15. Co je podle Vás, hlavním úkolem učitelky MŠ?

- e) Rozvíjet vztahy mezi dětmi a učit děti navazovat mezilidské vztahy
 - f) Připravit děti na vstup do školy
 - g) Vychovávat je
 - h) Dát dětem prostor pro hru
-

16. Kolik si myslíte, že je ideální mít dětí ve třídě?

- e) 5 – 9
- f) 10 – 15
- g) 16 – 20
- h) 20 a více

Příloha č. 3

Dotazník pro paní učitelky v MŠ

Následující dotazník slouží k průzkumu v souvislosti se zpracováním bakalářské práce
na téma:

Představy o povolání učitelek v mateřských školách a současná realita

Dotazník je naprosto anonymní. Pokud není uvedeno jinak, vyberte prosím jen jednu odpověď a to tu,
která je Vám nejbližší.

Děkuji za spolupráci a Váš čas.

Simona Krausová

studentka 3. ročníku Jihočeské univerzity v ČB

1. Jste spokojená se svým povoláním učitelka v MŠ?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

2. Kdybyste se rozhodovala o výběru svého povolání, vybrala byste si toto povolání znovu?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

3. Pokud byste si toto povolání znovu nevybrala, proč?

- a) Je to povolání velmi psychicky náročné.
- b) Neobohacuje Vás tak, jak jste si představovala.
- c) Za vykonanou práci je málo peněz.
- d) Nevím

4. Naplňuje Vás toto povolání tak, jak jste si představovala?

- a) Ano
- b) Ne

5. Myslíte si, že lidé povolání učitelky v MŠ, považují za málo náročné?

- a) Ano
- b) Ne

6. Myslíte si, že pro výkon povolání učitelky v MŠ je potřeba vysokoškolský titul na pedagogické fakultě učitelství pro MŠ?

- a) Ano
- b) Ne

7. Myslíte si, že je práce učitelky v MŠ stejně důležitá jako povolání lékaře?

- a) Ano
- b) Ne

8. Co si myslíte, že je hlavním úkolem učitelky MŠ?

- a) Rozvíjet vztahy mezi dětmi a učit děti navazovat mezilidské vztahy
- b) Připravit děti na vstup do školy
- c) Vychovávat je
- d) Dát dětem prostor pro hru

9. Doporučila byste povolání učitelky v MŠ svým dětem?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

10. Kolik je ideální mít dětí ve třídě MŠ?

- a) 5- 9
- b) 10 – 15
- c) 16 – 20
- d) 20 – a více

11. Považujete povolání učitelky v MŠ za náročné povolání?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

12. Jste po práci unavená?

- a) Ano
- b) Ne

13. Děláte svou práci, i po letech praxe, stále naplno?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Částečně
- d) Nevím

14. Jste spokojená v práci s pracovním kolektivem?

- a) Ano
 - b) Ne
 - c) Ujde to
-

Příloha č. 4

Platová třída Platový stupeň

počet let praxe	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1 do 1 roku	6320	6860	7440	8060	8750	9490	10290	11170	12120	13150	14280	15470	16780	18210	19770	21440
2 do 2 let	6560	7120	7720	8370	9080	9850	10680	11590	12580	13650	14820	16060	17420	18900	20520	22250
3 do 4 let	6810	7390	8010	8690	9430	10220	11090	12030	13060	14170	15380	16670	18080	19610	21300	23090
4 do 6 let	7070	7670	8320	9020	9790	10610	11510	12490	13560	14710	15960	17300	18760	20350	22100	23960
5 do 9 let	7340	7960	8640	9360	10160	11010	11950	12960	14070	15270	16560	17950	19470	21120	22930	24860
6 do 12 let	7620	8260	8970	9720	10550	11430	12400	13450	14600	15850	17190	18630	20210	21920	23800	25800
7 do 15 let	7910	8580	9310	10090	10950	11860	12870	13960	15150	16450	17840	19330	20970	22750	24700	26770
8 do 19 let	8210	8910	9660	10470	11370	12310	13360	14490	15720	17070	18510	20060	21760	23610	25630	27780
9 do 23 let	8520	9250	10030	10870	11800	12780	13870	15040	16320	17720	19210	20820	22580	24500	26600	28830
10 do 27 let	8840	9600	10410	11280	12250	13260	14400	15610	16940	18390	19940	21610	23430	25420	27600	29920
11 do 32 let	9180	9970	10810	11710	12710	13760	14950	16200	17580	19090	20690	22430	24310	26380	28640	31050
12 nad 32 let	9530	10350	11220	12150	13190	14280	15520	16810	18250	19810	21470	23280	25230	27380	29720	32220

Resumé

Práce se skládá ze dvou částí, z teoretické a praktické. V teoretické části jsem se zaměřila na to, co obnáší povolání paní učitelky v mateřské škole, popsala jsem její hlavní úkoly a kompetence. Zabývala jsem se také nejpálčivějšími otázkami, které se v rámci tohoto povolání řeší, a to výše platů a počty dětí ve třídách v mateřské škole. Ve druhé části jsem porovnávala představy studentek 1. a 3. ročníku oboru Učitelství pro mateřské školy se současnou realitou v předškolních zařízeních. Mým záměrem bylo na základě dotazníkové metody porovnat, jaké mají studentky 1. ročníku a 3. ročníku představy o povolání učitelky v MŠ a zda se jejich pohledy liší. Jejich odpovědi jsem poté srovnala s výsledky dotazníkového šetření mezi paní učitelkami v MŠ. Zjistila jsem, že většinou se shodují názory studentek jak z 1. tak i z 3. ročníku, a paní učitelky mívají pohled jiný. Ať se to týká vysokoškolského titulu, který podle paní učitelek není potřebný, tak i hlavních úkolů, které mají paní učitelky ve školce vykonávat.

This bachelor thesis called Notions about nursery teachers occupation and present – day reality consists of two parts, there is a theoretical and a practical part. In the first part I focused on description of work of teachers at nurseries. I described their main tasks and competences. I consider the most burning issues in this occupation, which is a height of salary and amount of children in classes. In the second part I contrasted ideas of students in 1st and 3rd year at Pedagogy Faculty of Jihočeská univerzita with reality at nurseries. I discovered that student opinions were almost the same, but they differed from teacher's opinions and reality.